

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Pavel Velíšek

Hmotněprávní aspekty určování výše výživného pro dítě

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Hmotněprávní aspekty určování výše výživného pro dítě vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Mnichu dne 31. 8. 2016

Pavel Velíšek

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Základní pojmy a právní úprava.....	6
3	Dobré mravy.....	8
4	Kritéria určování výše výživného.....	11
4.1	Odůvodněné potřeby oprávněného.....	12
4.2	Majetkové poměry oprávněného.....	16
4.3	K možnostem a schopnostem povinného.....	18
4.4	Majetkové poměry povinného.....	24
4.5	Osobní péče o dítě a péče o rodinnou domácnost.....	27
5	Stejná životní úroveň.....	30
6	Specifické situace určování výživného.....	33
6.1	K povinnému podnikateli.....	33
6.2	Nezaměstnaný povinný.....	36
6.3	Studující rodič.....	37
6.4	Povinný ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody.....	38
7	Snaha o objektivizaci výživného.....	40
8	Závěr.....	43
9	Seznam použitých zdrojů.....	46
9.1	Monografie a komentáře.....	46
9.2	Odborné články.....	47
9.3	Právní předpisy.....	49
9.4	Judikatura.....	49
9.5	Ostatní zdroje.....	51
10	Shrnutí.....	52
11	Abstract.....	53
12	Klíčová slova.....	54
13	Key words.....	55

1 Úvod

Tato diplomová práce je věnována problematice určování rozsahu výše výživného v rámci vyživovací povinnosti rodičů k dětem. Vyživovací povinnost rodičů k dětem lze označit z několika důvodů za nejzásadnější ze všech vyživovacích povinností. Jde o vyživovací povinnost nejčastěji soudně uplatňovanou¹ a obecně nejvíce diskutovanou. Skrze ní je poskytována ochrana dětem a míra ochrany je v tomto případně nejzřetelnější. I proto jde také o vyživovací povinnost v právních předpisech nejšířěji upravenou a v soudní judikatuře nejhojněji rozhodovanou.

Důvodem, proč jsem si dané téma diplomové práce zvolil, je má přechozí stáž na Okresním soudě v Jindřichově Hradci. V průběhu ní jsem si všiml, jak často se liší soudem stanovená výše výživného i v případech, které však byly navzájem skutkově, až na drobné nuance, velice podobné. Záleželo tak často pouze na daném soudci, kdy jsem si uvědomil, že každý soudce přistupuje k ochraně zájmů dítěte s velice rozličným náhledem, který však ústí právě v tyto rozdíly. Vyjma značného rozdílu v určování výše výživného jsem se zde také setkal s uplatněním korektivu dobrých mravů, který se mi zdál, v té době jako osobě do problematiky vyživovací povinnosti podrobněji nezasvěcené, značně nepřiměřený. V průběhu této praxe jsem také stihl vypožorovat, jaké potíže působí v rámci určování rozsahu výživného situace, kdy je rodič v pozici podnikatele a nedisponuje jasně daným příjmem, nýbrž je jeho majetková situace zpravidla mlhavá a záměrně zkreslená, s cílem zastřít skutečný stav věcí, a to zejména pro účely daňové a právě vyživovací. Zaujalo mě, že někteří odborníci při svém rozhodování využívali tzv. Ministerské tabulky, zatímco někteří nikoliv. Neposledním důvodem, proč jsem si vybrané téma zvolil je to, že i já sám jsem se vyskytl v pozici oprávněného, který musel svůj nárok na určení požadované výše uplatňovat skrze příslušný soud.

Z výše uvedeného vyplývají výzkumné otázky této práce. Hlavní výzkumnou otázkou této práce je: na základě jakých skutečností dochází k určování výše výživného pro dítě? Na tuto hlavní otázku navazují další výzkumné otázky: k jakým změnám došlo vlivem rekodifikace občanského práva? Je současná právní úprava dostačující, pamatuje na veškeré

---

¹ Ačkoliv ze Statistických přehledů soudních agend, vydávaných Ministerstvem spravedlnosti, nevyplývá, že by v uplynulých letech počet pravomocných rozhodnutí ve věcech výživného za jednotlivé roky závratně stoupal, lze z těchto čísel usoudit, jak často je tato vyživovací povinnost soudně uplatňována. Např. v roce 2013 došlo k pravomocnému rozhodnutí na úrovni okresních soudů v 70.533 případech. Zřejmě nikoho nepřekvapí skutečnost, že počet řízení o výživném stanoveném otci několikanásobně převyšuje počet řízení, ve kterém dochází k stanovení výživného matce.

možné situace, a jak jsou tyto situace případně řešeny? Jaký je stav tzv. Ministerských tabulek, jsou využívány, a jak k nim přistupuje odborná veřejnost?

Cíle mé práce tedy vyplývají z již uvedeného – stěžejním úkolem bude zejména zanalyzovat současné prameny a materii výživného se dotýkající. Právní úprava v nedávné době vlivem rekodifikace soukromého práva dostala jistých změn, proto bude třeba provést jejich případný rozbor. V práci hodlám rozebrat veškerá rozhodná hlediska, jež jsou důležitá pro určování rozsahu a nastínit jejich základní problematiku. V první řadě však vymezím základní pojmy práce a uvedu základní právní prameny vyživovací povinnosti (kapitola 2), následně (kapitola 3) rozeberu vztah výživného s kategorií dobrých mravů. V další části (kapitola 4) se hodlám zabývat již samotnými stěžejními kritérii tak, jak je uvádí zákon, každému hledisku bude věnována samostatná podkapitola. Pro vyzdvižení důležitosti kritéria shodné životní úrovně jí bude věnována následující kapitola 5. V kapitole 6 rozeberu několik nejčastěji problematických situací, na něž je právní úprava krátká. V části předposlední (kapitola 7) se věnuji již zmíněné objektivizaci v českém právním řádu. V Závěru své práce krátce shrnu odpovědi na výzkumné otázky a vyzdvihnu podle mého názoru největší nedostatky současného stavu.

Při tvorbě této práce využiji především metodu analytickou, a to zejména při rozboru příslušných zákonných ustanovení a při rozboru sekundárních zdrojů. Příležitostně bude také využita metoda srovnávací, především pak zpočátku práce v souvislosti se srovnáním hmotněprávních předpokladů nové a dosavadní právní úpravy, neboť jde o nezbytný předpoklad ke zvážení aplikovatelnosti dosavadní materie. Ke komparaci tak dojde pouze v souvislosti s dotýcnými hmotněprávními kritérii určování rozsahu jako takovými, nikoliv u komplexní právní úpravy vyživovací povinnosti, neboť ta by nebyla v rozsahových možnostech této práce.

Vzhledem k tomu, že právní úprava k výživnému není příliš obsáhlá, bude nutno při zpracování základní problematiky vycházet z další dostupné materie – zejména pak ze soudních rozhodnutí a odborné literatury (komentáře, monografie, časopisy). Vzhledem k návaznosti současné úpravy na úpravu předchozí a k absenci dostatečného množství zdrojů, zejména pak soudních rozhodnutí, k úpravě současné bude třeba vyhledávat i postarší zdroje, zejména pak tedy starší judikaturu, neboť judikatura dosavadní je rozvíjena na základě ustálené soudní praxe k zákonu předchozímu.

2 Základní pojmy a právní úprava

Ústředním pojmem mé diplomové práce je pojem výživné, k němuž se zároveň váže pojem vyživovací povinnosti². Vzhledem k tomu, že tyto pojmy bývají často zaměňovány, považuji za vhodné je hned na počátku mé práce náležitě vymezit a oddělit. Vyživovací povinností je povinnost vznikající ze zákona³ a zanikající též na jeho základě⁴, jde o zvláštní druh závazku zaopatřovacího. Jako v každém závazkovém vztahu, i zde jsou jeho obsahem práva a povinnosti osob, zde zejména povinnost povinného a tomu odpovídající právo oprávněného na poskytování výživného.⁵ Předmětem tohoto závazku jsou práva a povinnosti subjektů, jejichž smyslem je zajistit komplexní zabezpečení potřeb vyživované osoby, a to včetně jeho vývinu.⁶

Naproti tomu je výživné konkrétním plněním, které je poskytováno v rámci této povinnosti. Vyživovací povinnost tak bývá plněna skrze konkrétní dávku - výživné. Toto plnění může být jak peněžité, tak i nepeněžité.⁷ Stranami vyživovací povinnosti je dítě a rodič, v některých případech však může dojít k přechodu vyživovací povinnosti na jinou osobu, zpravidla osobu nejbližší příbuznou (smrt povinného či jeho objektivní neschopnost vyživovací povinnosti dostát).⁸ Dítěti tedy zpravidla svědčí dvě práva ze dvou vyživovacích povinností. Ke stanovení výše výživného může dojít vícero způsoby, předmětem této práce je pouze určování peněžité výše výživného soudem pro případ, kdy rodič neplní dobrovolně svou povinnost či zde absentuje shoda stran na jeho výši a je tak na soudu, aby výši určil.

Materie vyživovací povinnosti není upravena společně na jednom místě, nýbrž je rozeseta v celém soukromém právu.⁹ Ústavněprávním základem je čl. 32 odst. 4 Listiny

---

² Lidově se tyto pojmy také zaměňují s výrazem alimenty.

³ Zákon však výslovně nestanoví okamžik vzniku, tyto podmínky vzniku v průběhu vyzdvihla až sama právní praxe. Stále však jde v případě rozhodnutí o existenci vyživovací povinnosti o rozhodnutí deklaratorní.

⁴ Dle některých autorů neplatí bezvýjimečně, čemuž se věnuji v dalším textu této práce.

⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 244-245.

⁶ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 108.

⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1036.

⁸ MENŠÍKOVÁ, Sylvie. *Přechod vyživovací povinnosti k nezletilým dětem na prarodiče*. [online]. Epravo.cz. 14. 10. 2015. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-vyživovací-povinnosti-k-nezletilým-detem-na-prarodiče-98651.html>>.

⁹ Vyživovací povinnost je však upravena i v předpisech veřejného práva, např. ustanovení § 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, podle kterého se na výživné nezaopatřených dětí použije 30% část čisté odměny odsouzeného, případně lze též zmínit dlouho debatovaný a připravovaný příspěvek státu na vyživovací povinnost – tzv. zálohové výživné - obsažený v připravovaném zákoně o zálohovém výživném.

základních práv a svobod.¹⁰ Podle tohoto článku „děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči“. Toto právo je obsaženo v Hlavě čtvrté Listiny, jež vymezuje hospodářská, sociální a kulturní práva. Dle Ústavního soudu se toto zařazení musí odrazit i v interpretaci tohoto práva, kdy lze požadovat, aby státní moc poskytovala tomuto právu speciální ochranu. „*Jinak řečeno, je právem dítěte i rodiče pečujícího o dítě, aby stát této péči poskytoval zvláštní ochranu.*“¹¹ Dle tohoto rozhodnutí je vyživovací povinnost realizací materiálních podmínek výchovy dítěte a příslušný předpis je tedy úpravou, na kterou čl. 32 odst. 6 Listiny odkazuje.¹²

V rámci rekodifikace byla úprava převzata z původního zákona o rodině (v textu dále také jako „ZOR“)¹³ do občanského zákoníku (v textu dále také jako „OZ“)¹⁴, vlivem čehož došlo k dalšímu tříštění úpravy, kdy dříve jednotná ustanovení jsou v některých případech upravena nevýslovně a použijí se na ně ustanovení obecná,¹⁵ případně jsou upravena v jiných částech občanského zákoníku.¹⁶ Úprava v občanském zákoníku však není úpravou jedinou, byť jde o právní předpis stěžejní. Mezi dalšími předpisy, které je možné v souvislosti s výživným pro dítě zmínit, je např. zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně dalších zákonů.¹⁷ V právním řádu lze nalézt také řadu předpisů zdánlivě s vyživovací povinností nesouvisejících, které však mají či mohou mít v současné době velice důležitý dopad v případě určování výše výživného. Těmito předpisy jsou např. předpisy daňové¹⁸ či předpisy práva sociálního zabezpečení.¹⁹

---

¹⁰ Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. IV. ÚS 257/05.

¹² Tamtéž.

¹³ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁵ Např. ustanovení § 1 odst. 2 a § 2 odst. 3 OZ o dobrých mravech či ustanovení § 2991 a násl. OZ o bezdůvodném obohacení v případě plnění za jiného.

¹⁶ Např. ustanovení § 1988 odst. 1 OZ, jež zakazuje započtení proti pohledávce výživného pro nesvéprávného nezletilého či ustanovení § 613 OZ, dle něž se právo na výživné nepromlčuje.

¹⁷ Dle ustanovení § 10 odst. 3 tohoto zákona předchází vyživovací povinnost mezi partnery vyživovací povinnosti dětí.

¹⁸ Dle § 52 zák. č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů, jsou úřední osoby a osoby zúčastněné na správě daní vázány mlčenlivostí. Podle § 53 odst. 1 písm. c) bod 3. téhož zákona však o porušení mlčenlivosti nejde, dojde-li k poskytnutí informací soudu za situace, kdy jde o informace nezbytné pro účely rozhodnutí o výživném.

¹⁹ Např. zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, ve věci poskytování přídatku na dítě.

3 Dobré mravy

Jednou ze základních zásad soukromého práva je požadavek jednání v souladu s dobrými mravy. Tato zásada je především upravena v ustanovení § 1 odst. 2 OZ, kterým jsou zapovězena ustanovení odchylná od zákona, která by byla v rozporu s dobrými mravy, a ustanovení § 2 odst. 3 OZ²⁰, které zakazuje výklad a použití právních předpisů v rozporu s dobrými mravy. Nicméně nejde o jediná ustanovení týkající se dobrých mravů, neboť tento korektiv prostupuje celý soukromoprávní kodex s tím, že i jiná ustanovení ho obsahující se na vyživovací povinnost mohou uplatnit.²¹

Samotná definice dobrých mravů je velice obtížná, neboť jejich obsah je značně proměnlivý a záleží vždy na posouzení individuálních okolností dané situace. Pravděpodobně nejvyužívanější definici stanovil ve svém usnesení Ústavní soud v roce 1998, kdy stanovil, že „dobré mravy jsou souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.“²² Jde tedy o kritérium velice obecné a v každé situaci lze jeho naplnění posuzovat jinak, zejména s ohledem na osobu oprávněného, pro něž jde o záležitost velice citlivou.

Výše uvedené vymezení není vymezení jediné, i odborná literatura se k tomuto pojmu často vyjadřuje, někteří autoři tak např. výkon práva v rozporu s dobrými mravy vymezují tak, že jde o výkon práva „v rozporu s uznávaným míněním rozhodující části společnosti, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být výkon práv tak, aby byl v souladu se základními a obecně respektovanými zásadami mravního řádu demokratické společnosti (se zásadou slušnosti, poctivosti, četnosti, vzájemnou úctou, tolerancí, důvěrou atd.)“.²³ Jde tak o hodnoty, které nemají původ v právním systému, jsou součástí určité společnosti, kterou jsou chápány jako minimum slušnosti spravedlivě uvažujících jedinců. Ač jde o mimoprávní hodnotu, je jim i přesto přiznána ochrana, neboť nelze poskytovat ochranu úkonům v rozporu se standardem lidského chování, morálky, či etiky.²⁴

Pokud jde o vztah k vyživovací povinnosti, předně je třeba říci, že dle ustálené soudní praxe se korektiv dobrých mravů dotýká pouze osoby oprávněné, nikoliv osoby povinné či

---

²⁰ V předchozí právní úpravě, zákonu o rodině, bylo v ustanovení § 96 odst. 2 výslovně stanoveno, že „výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy“. Taková úprava v ustanoveních o výživném chybí, nicméně se i nadále korektiv dobrých mravů uplatňuje prostřednictvím ustanovení jiných. ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 42.

²¹ Viz např. ustanovení o neplatnosti právního jednání § 580, či § 588 OZ.

²² Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97.

²³ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 67.

²⁴ SALAČ, Jaroslav. *Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilní právu*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 173.

osob třetích.²⁵ V případě, že má soud při určování výživného podezření, že mohlo dojít ze strany oprávněného k rozporu s dobrými mravy, je třeba toto podezření soudem náležitě přezkoumat a zvážit veškeré skutkové okolnosti, zvláště k přihlídnutím k požadavku na blaho dítěte, neboť jde o záležitost citlivou. Podle některých autorů je i přes rozpor s dobrými mravy třeba zvážit, zda i přes zavrženíhodné jednání dítěte není vhodné výživné stanovit, neboť jde především o důsledek jejich péče, kdy měli dítě řádně vychovávat a pečovat o jeho mravní rozvoj.²⁶ S tímto názorem se ztotožňuji. Ačkoliv zajisté nelze uplatňovat tento závěr absolutně, je dle mého názoru třeba zvážit veškeré aspekty daného případu, neboť je možné, že nemravné jednání je pouze vyústěním předchozího děje, či jednáním přechodným, jež by se však negativně promítlo dlouhodobě. Z výše uvedeného lze také dovodit, že rozpor s dobrými mravy, který by vedl k nepřiznání výživného dítěti, by musel dosahovat značné intenzity a musel by zde být opravdu zřetelný útok proti dobrým mravům, aby dítěti nebylo vyhověno.

Při výkonu stáže na okresním soudě jsem se setkal se situací, kdy pro nepřiznání výživného pro rozpor s dobrými mravy postačoval nezáměr zletilého dítěte o pravidelný kontakt s rodičem, zejména pak ignorace snah rodiče o údajné navázání hlubších vztahů, což, vzhledem k uvedenému, může vést k pochybnostem o řádné aplikaci principů ochrany dítěte soudem. V daném případě již nedošlo k odvolacímu řízení, proto není jisté, zda šlo spíše o rozhodovací exces, či zpravidla takovéto jednání (resp. nekonání) postačuje. V souladu s výše uvedeným se domnívám, že soud přistoupil k nepřiměřené aplikaci korektivu dobrých mravů, neboť by bylo na místě, aby intenzivněji zkoumal skutkové okolnosti případu. Podle mého názoru je třeba vzít v úvahu dostatečně komplexně veškeré individuální okolnosti případu, neboť zde může být např. zřejmá nechuť dítěte k jakýmkoliv vztahů zapříčiněná předchozím zavrženíhodným jednáním povinného, ať už vůči oprávněnému či jeho blízkým. V takovém případě pak považuji za důležité zjišťovat zejména stav vztahů mezi oprávněným a povinným a jejich důvod, příčinu jednání, které zakládá podezření rozporu s dobrými mravy, to, jak oprávněný k výživnému přistupuje (např. zda nejde o zneužití práva), jakými úmysly je jeho snaha vedena a případně pokud jsou narušeny vztahy, z jakých důvodů.

---

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 606/04. V daném případě došlo k úrazu oprávněného dítěte, za tento úraz nesla odpovědnost třetí osoba. Proto obecný soud dovodil, že zvýšení výše výživného by bylo v rozporu s dobrými mravy. S tímto názorem se však neztotožnil Ústavní soud a navázal tak na dosavadní judikaturu se závěrem, dle kterého lze rozpor s dobrými mravy uplatnit pouze ve vztahu k oprávněnému.

²⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEČEK, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 26.

V případě, že došlo k déletrvajícimu přerušení styku rodiče s dítětem, nelze tuto skutečnost přičítat k tíži dítěte, i když rodič tuto skutečnost pocítuje jako újmu na svých právech. Taková situace není v rozporu s dobrými mravy.²⁷ Někteří autoři tvrdí, že korektiv dobrých mravů nelze aplikovat v případě nezletilého, nesvéprávného dítěte. Jedinou výjimkou může být situace, kdy je dítě starší 15 let a jeho jednání je zjevně neuctivé a velice intenzivní.²⁸ Myslím však, že je třeba zvážit, zda je vůbec možné takto objektivně stanovit určitý moment, od kterého už rozpor s dobrými mravy přichází v úvahu. Spíše se domnívám, že by bylo vhodné přiznat, že jednání může naplňovat tyto rozpory, nicméně by bylo vhodné výživné i přesto, z okolnostmi daných důvodů (např. zavinění rodiče) přiznat, neboť nemusí odpovědnost ležet pouze na dítěti.

Jedním z případů, kdy je žádost o výživné v rozporu s dobrými mravy, je situace, kdy oprávněný, ač s ukončenou školní docházkou, není zaměstnán, ačkoliv je to objektivně možné, eventuálně též za situace, kdy prostředky sloužící k obživě dítěte pocházejí z jeho předchozí trestné činnosti.²⁹ Stejně tak by soudem pravděpodobně nebyla akceptována žádost o výživné v případě, kdy student má již jedno dokončené vzdělání v magisterském oboru a nastupuje na další školu.³⁰ Ačkoliv hledisko dobrých mravů není nejstěžejnějším bodem určování výše výživného, nelze mu upřít jeho důležitost. Jeho otázku je třeba vyřešit pokud možno zprvopočátku tak, aby nedocházelo ke zbytečným újmám na obou stranách a aby toto ustanovení mohlo působit kromě sankčních účinků též výchovně.

---

²⁷ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19.11.1999, sp. zn. 5 Co 2661/99.

²⁸ RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 9, s. 424-425.

²⁹ VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 197.

³⁰ SOVOVÁ, Olga. *Rodina v novém soukromém právu: interdisciplinární právní pohled*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, s. 68.

4 Kritéria určování výše výživného

Obecně určování výše poskytované vyživovací povinnosti vychází z několika základních hledisek, které určuje občanský zákoník v ustanovení § 913. Na straně oprávněného jsou jimi odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného, na straně povinného jsou to možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného, dále soud přihlíží k tomu, kdo o oprávněného pečuje a také k péči o rodinnou domácnost. Tyto hlediska se uplatní pro určení rozsahu výživného obecně, neboť spadají do obecných ustanovení občanského zákoníku o vyživovací povinnosti. Při určování rozsahu vyživovací povinnosti je tak výživné stanoveno v takovém rozsahu, jež vyplývá ze vzájemného poměru naplnění těchto kritérií.³¹ V případě, že dochází ke stanovení rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k dětem, přistupuje k výše uvedeným hlediskům ještě kritérium další, a to kritérium shodné životní úrovně, upravené v § 915 OZ. Toto ustanovení zároveň stanoví, že hledisko zásadně shodné životní úrovně dětí a rodičů předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte. Aplikace obecných hledisek v § 913 OZ tak není vyloučena a ty se v aplikaci prolínají.

Pro účely dalšího textu je třeba zjistit, zda a do jaké míry je možné užít dosavadní závěry praxe ohledně těchto kritérií. Do 31. 12. 2013 byla tato kritéria upravena v § 96 ZOR, kdy podle tohoto ustanovení soud přihlíží „k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného“, v § 85 odst. 2 ZOR, dle kterého má dítě právo podílet se na životní úrovni rodičů a v § 85 odst. 3 ZOR, jež zakotvoval hledisko osobní péče o oprávněného a o společnou domácnost. Nová právní úprava tak obsahuje, pokud jde o obsah, změnu jedinou, a to nově výslovně zmíněné hledisko majetkových poměrů oprávněného. V dosavadní praxi však došlo k dovození takového kritéria, kdy k této problematice existuje rozsáhlá judikatura a zároveň i množství odborných, leč ne vždy jednotných, názorů. Sama důvodová zpráva k OZ³² pak u § 913 uvádí: „Tak jako tomu bylo dosud, jsou pro určení rozsahu výživného rozhodná tři hlediska. Zvolená úprava současné dikce je dána standardním přístupem soudní praxe.“ Proto se domnívám, že dosavadní závěry praxe týkající se hmotněprávních kritérií jsou i nadále použitelné, v dalším textu proto vycházím i z pramenů k předchozí právní úpravě.

---

³¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 262.

³² *Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze)*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, 3. 2. 2012. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

4.1 Odůvodněné potřeby oprávněného

Prvním hlediskem na straně osoby oprávněné, o které zákon v § 913 OZ hovoří, jsou odůvodněné potřeby oprávněného. Domnívám se, že je v první řadě třeba odlišit pojem odůvodněných potřeb od pojmu odkázanosti na výživu, který užívá § 911 OZ. Pojem odůvodněných potřeb je jedním ze základních východisek určování rozsahu vyživovací povinnosti, zatímco požadavek odkázanosti na výživu je podmínkou pro vznik a existenci vyživovací povinnosti. Zároveň je také důvodem, proč vyživovací povinnost může zaniknout. Ač se tyto pojmy prolínají, nelze je směřovat či podřazovat jeden pod druhého.³³

Již gramatickým výkladem lze dovést, že toto kritérium bere v potaz ty potřeby oprávněného, u kterých je důvodná povinnost na ně přispívat. Takové potřeby je třeba krýt v plném rozsahu. Rozsah odůvodněných potřeb dítěte je navíc také ovlivňován schopnostmi a možnostmi povinného rodiče. V případě, že tomu tak dovolují schopnosti a možnosti povinného rodiče, jsou odůvodněnými jakékoliv potřeby, které jsou prospěšné všestrannému vývoji dítěte. „Jsou-li reálné možnosti a schopnosti rodičů velmi omezené, jsou odůvodněnými pouze běžné potřeby dítěte, které nepřesahují obvyklou základní míru všech nezbytných potřeb, nutných pro život kulturního člověka.“³⁴ V případě, že tomu tak uvedená kritéria na straně povinného umožňují, je možné chápat odůvodněné potřeby nikoliv jen jako ty základní, ale jako veškeré potřeby, které rozvíjí jeho schopnosti a dovednosti.³⁵

Lze tedy říci, že stanovené výživné by mělo sloužit nejen k uspokojování výživy dětí v užším smyslu (tedy uspokojování zejména hmotných potřeb jako je strava, šatstvo a obuv, jízdné apod.), ale i ve smyslu širším, jako uspokojování všech potřeb dítěte, a to hmotných i nehmotných³⁶. Je jimi např. úspěšná výchova dítěte, mezi které se řadí příprava na budoucí povolání, kulturní, sociální, rekreační potřeby, či náklady vyplývající ze zdravotního stavu. Je třeba, aby při určování výše výživného docházelo k posouzení odůvodněných potřeb jak obvyklých, každodenních, vyplývajících z konkrétní životní situace, tak i potřeb nahodilých a mimořádných. Míra těchto potřeb, závislá na okolnostech daného případu, se především odvíjí od věku dítěte (a jeho vyspělosti fyzické a duševní), od zdravotního stavu dítěte, jeho

---

³³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1059.

³⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 1965, sp. zn. 5 Cz 112/65.

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana. O rozsahu výživného pro nezletilé dítě. *Bulletin advokacie*, 2004, roč. 2004, č. 6, s. 70. Dostupné také na <http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf>.

³⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1059.

schopností a způsobu přípravy na budoucí povolání a celkovém uplatnění v jeho společenském životě.³⁷

Ve stanovení výše je nutné zohlednit nejen potřeby, které jsou každodenní a které se vyskytují více méně pravidelně, ale také potřeby, které se vyskytují nahodile či méně často, případně je nelze dlouhodobě předvídat (např. sezónní výdaje spojené s letním táborem, lyžařským kurzem, hospitalizace v nemocnici).³⁸ V souvislosti s tímto totiž judikatura stanovila, že není možné na tyto nahodilé potřeby stanovit povinnost přispívat mimořádnou částkou, nýbrž je nutné s těmito výdaji při určování výše počítat.³⁹ Po rekodifikaci se však objevují názory⁴⁰, které takovýto požadavek nevylučují. Dovozejí tak ze znění ustanovení § 921 OZ, které stanoví, že „výživné se platí v pravidelných opakujících se částkách, není-li stanoveno jinak“. Osobně se s těmito názory ztotožňuji, nicméně je dle mého mínění třeba vzít v potaz míru nahodilých potřeb, jež byly vzaty v úvahu při rozhodování o pravidelném výživném. Bylo by tak vhodné zkoumat charakter nahodilé potřeby.

Do určování rozsahu vyživovací povinnosti vstupuje v průběhu trvání několik faktorů, které ovlivňují jak výši výživného, tak i charakter potřeb, jež je třeba uspokojit. Je jimi zejména věk dítěte, jeho zdravotní stav, fyzická a duševní vyspělost, volnočasové zájmové aktivity a v návaznosti na věk též způsob přípravy na budoucí povolání. Rozsah těchto odůvodněných potřeb se v průběhu plnění povinnosti mění, zpravidla se, v souvislosti s přibývajícím věkem a náročností přípravy na budoucí povolání, zvyšuje. Některé faktory však mohou zůstat neměnné, neboť mohou být závislé na objektivních skutečnostech, např. životní náklady ve větších městech.⁴¹ Za odůvodněné potřeby je možné považovat i náklady vynaložené na odměnu osobě, která je pověřena osobní péčí o dítě v čase nepřítomnosti rodiče.⁴²

Obecně lze říci, že s rostoucím věkem dítěte roste míra jeho potřeb, ať již těch základních, tak společenských. U dětí krátce po narození jde kromě stravy a bydlení také o potřebnou výbavičku, pleny, mezi odůvodněné potřeby tak patří i dětský kočárek, výbavička, autosedačka, postýlka a je třeba při určování výše výživného na tyto náklady pamatovat a dopředu s nimi počítat. Výživné po dobu po narození dítěte má pamatovat nejen na

---

³⁷ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000, s. 224.

³⁸ VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo*. 2. vydání. Praha: Eurolex bohemia s.r.o., 2005, s. 196. Shodně také Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 12. 1994, sp. zn. 13 Co 588/1994.

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.2.1989, sp. zn. 5 Cz 42/88

⁴⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1080.

⁴¹ VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo*. 2. vydání. Praha: Eurolex bohemia s.r.o., 2005, s. 196.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1973, sp. zn. 1 Cz 74/73.

zabezpečení hmotných potřeb, ale i na úhradu nákladů spojených s narozením dítěte.⁴³ Tento přístup praxe považují za velice praktický, neboť může značně zjednodušit situaci v době po porodu.

Mezníkem, o němž judikatura dovodila, že je vhodné opětovně vyživovací povinnost upravit, je zpravidla nástup dítěte do školského zařízení, a to postupně do mateřské, základní a střední školy, ev. v případě, že dítě pokračuje v přípravě na budoucí povolání, také na vysokou školu. V období nástupu do školy vznikají dítěti zejména náklady spojené s výukou, tj. nákup sešitů a dalších školních pomůcek, náklady spojené s postupným začleňováním do kolektivu a s tím vznikající společenské vztahy a také se zvyšují náklady spojené se stravou, hygienou a bydlením dítěte.⁴⁴ V tomto období je obvyklé, že je o dítě pečováno jedním z rodičů. Jeho vyživovací povinnost je plněna touto péčí o dítě.⁴⁵ Tyto potřeby zpravidla narůstají a s nimi i finanční nákladnost. Po začátku školní docházky děti obvykle začínají navštěvovat zájmové kroužky, školní družinu či letní tábory. V průběhu začleňování do společnosti se objevují další potřeby dítěte – dochází k pořizování prvních mobilních telefonů, práce s počítačem apod.

Dalším faktorem, který je způsobilý značně ovlivnit rozsah poskytovaného výživného, je zdravotní stav dítěte. Typickým příkladem je nutnost nosit dioptrické brýle pro oční vady, ale mohou jimi být i rovnátka, nutnost zdravotních bot, ev. ortopedických vložek, léků a jiných pomůcek pro dlouhodobé nemoci (dětská epilepsie, diabetes), respirátoru či očkování. Mezi tyto náklady lze samozřejmě zařadit i náklady spojené s dietou dítěte, například v důsledku těžké dětské epilepsie či poruchy stravování, např. bezlepková dieta.⁴⁶ Samostatnou kapitolou je pak situace, kdy zdravotní stav dítěte vyžaduje nákladnější pomůcky, či s nimi spojené další náklady, např. invalidní vozík, naslouchátko, dlouhodobě drahé léky apod. K takovýmto výdajům je samozřejmě také třeba přihlížet.

Ač zřejmě nebudou volnočasové aktivity faktorem stěžejním, zejména s přihlédnutím ke kritériu schopností a možností rodiče a hledisku stejné životní úrovně, jde též o kritérium důležité. Tyto aktivity často rozvíjejí schopnosti a dovednosti dítěte, v některých případech již je možné, že dochází k přípravě na budoucí povolání, nehledě na skutečnost, že jde o prostředek k vytváření společenských vazeb. Tyto mohou být typicky hudební, sportovní, jazykové či kupříkladu matematické kroužky. Myslím, že je rozumné přistupovat k různým

---

⁴³ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000, s. 224.

⁴⁴ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 1995, s. 73-75.

⁴⁵ NOVÁ, Hana, VALEHRACH, Martin. *Rodinné vztahy v soudní praxi*. Praha: Prospektrum, 1995, s 171-172.

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 2306/12.

druhům zájmových aktivit tak, aby se přihlíželo zejména k těm aktivitám, které rozvíjejí možné nadání dítěte a mohou mít do budoucna na rozvoj dítěte značný vliv. Na to také navazuje náleží Ústavního soudu, dle kterého „péče a výchova dítěte předpokládá zajištění materiálních a nemateriálních (citových, psychosociálních, kulturních a jiných) podmínek pro to, aby dítě mohlo v přirozeném rodinném prostředí rozvíjet všechny své osobní schopnosti a možnosti, které ve výsledku povedou k odpovídající socializaci dítěte“.⁴⁷

Primárně je však nutné přihlížet k těm potřebám, které vznikají v souvislosti s přípravou na budoucí povolání. Jak již bylo řečeno, charakter těchto potřeb se v průběhu času mění a často s ním i jejich rozsah. Dítěti na základní škole tak zřejmě bude postačovat základní vybavení do výuky, zatímco dítě na vysoké škole dnes již vyžaduje minimálně počítač a učebnice či jiné pomůcky, které jsou s finanční náročností zpravidla několikanásobně vyšší. Problémem, který nezdědka kdy nastává, je situace, kdy dítě studuje soukromou školu, ačkoliv tomu možnosti a schopnosti druhého rodiče neodpovídají. Dle názoru JUDr. Nové nelze po takovém rodiči vyžadovat, aby hradil k jeho životní situaci výživné rozsahově nepřiměřené, pokud to není v jeho možnostech.⁴⁸ Můj postoj k této problematice je takový, že v případě, kdy rodič předem dal ke studiu na takové škole souhlas, je na místě na něm požadovat i zvýšené náklady. V případě, kdy tomu tak není, je nutno zvážit jeho příjmovou a majetkovou situaci. Pokud by tomu neodpovídala, je taková žádost nemístná a na úhradě těchto navýšených nákladů by se měl podílet rodič, který jednal bez potřebného souhlasu. Avšak i v případě, kdy by finanční situace studium dítěte na školu umožňovala, je na místě zhodnotit účelnost takových výdajů, zvláště vzhledem k osobě dítěte a jeho perspektivám.

Rozsah oprávněných potřeb, které jsou důvodné, je rozšířen také ustanovením § 917 OZ. Toto ustanovení normuje, že u nezletilého dítěte, v případě, že to připouští majetkové poměry povinného, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor, není-li to vyloučeno zvláštními okolnostmi případu. Toto ustanovení tak vylučuje spotřební charakter výživného, tedy předpoklad, že výživné slouží k uspokojování pouze okamžitých potřeb oprávněného dítěte. Nicméně zákonné ustanovení je na požadavky úspor skoupé – z ustanovení tak není jasné, zda jde o útvor úspor pro případ platební neschopnosti, zda pro případy budoucího vzdělávání, nečekaných výdajů apod., jeho výklad je tak nadále ponechán aplikační praxi.

---

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. IV. ÚS 257/05

⁴⁸ NOVÁ, Hana. Výživné u soukromých podnikatelů. *Právní rádce*, 1994, roč. 2, č. 10, s. 15-16.

4.2 Majetkové poměry oprávněného

Dalším kritériem, na které ustanovení § 913 odst. 1 OZ pamatuje, je kritérium majetkových poměrů oprávněného, kdy majetkovými poměry oprávněného lze zřejmě rozumět souhrn jeho movitých a nemovitých věcí a případně jeho příjmů, pokud jimi disponuje. V současné době se stává stále častěji, že dítě, zletilé i nezletilé, vlastní movitý či nemovitý majetek. Tento majetek může nabýt různými způsoby, ne zřídkakdy se tak stává na základě dědictví, darování, výhry, vlastní předchozí výdělečné činnosti či z restitučních nároků. Tento majetek navíc může generovat určitý výnos, typicky ve formě nájmu, příjmů z licence, úroků a výnosů z cenných papírů, dále mezi příjmy oprávněného mohou spadat různé druhy stipendií, kapesné, dávky sociálního zabezpečení, sirotčí či invalidní důchod atp. „I přes skutečnosti, že jde o velké majetkové hodnoty, zůstává základ vyživovací povinnosti k nim nezměněn.“⁴⁹

Základním východiskem tak je, že existence pozitivních majetkových poměrů nemá vliv na určování výše výživného. Totéž platí i pro otázku příjmů dítěte, a to v případě, že jde o příjem nahodilý, jednorázový, např. v období vánoc, letních prázdnin, jednorázové výhry, zisky z prodeje majetku atp. Takový příjem je jen stěží způsobilý výrazněji ovlivnit poměry a úroveň dítěte a také je často pouze účelově určený.⁵⁰ Nevyvolává tak ani dočasný zánik vyživovací povinnosti. V případě, že jde o účelově určené příjmy, např. plynoucí v rámci učebního poměru, lze k nim přihlížet částečně, je totiž třeba hodnotit je v souvislosti.⁵¹ Dodávám, že i za této situace mají rodiče povinnost spravovat majetek v souladu s péčí řádného hospodáře.⁵² Zmiňuji-li účelovost příjmů, je vhodné zmínit účelově určený majetek. Ne zřídkakdy se totiž stává, že dítě disponuje např. stavebním spořením. Vzhledem k účelovosti stavebního spoření je však dle mého názoru třeba k tomuto majetku nepřihlížet, neboť užití stavebního spoření je zákonem vymezeno na určité účely. Stejný závěr by měl dle mého názoru platit i o ostatním účelově určeném majetku, ledaže by generovaly výnos, jež není účelově určen.

Opačná situace nastává v případě, kdy jde o příjem trvalý, pravidelný či opakovaný. Tento příjem musí být v rozsahu vyživovací povinnosti zohledněn, avšak ani v tomto případě neznamená automaticky zánik vyživovací povinnosti rodiče.⁵³ Tento pravidelný příjem musí být k použití pro účely výživy dítěte způsobilý. Někteří autoři zastávají názor, že v rozsahu

⁴⁹ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: Praktická příručka s judikaturou a vzory*. Praha: Linde Praha, 1995, s. 97.

⁵⁰ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000, s. 366.

⁵¹ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 1968, sp. zn. 6 Co 676/67.

⁵² § 896 OZ.

⁵³ PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 109.

pravidelných příjmů dítěte zaniká rodičům vyživovací povinnost automaticky.⁵⁴ Podle mého názoru by neměla vyživovací povinnost automaticky zanikat, ale měla by se promítnout v rozsahu vyživovací povinnosti, neboť je třeba stále přihlížet k hledisku stejné životní úrovně a jak již bylo uvedeno, v případě, že odůvodněné potřeby jsou ovlivňovány schopnostmi a možnostmi povinného rodiče, měla by být existence pravidelných příjmů dítěte být spíše v jeho prospěch, nikoliv naopak. Domnívám se tedy, že existence opakujících se příjmů by neměla automaticky jít k tíži dítěte. Vzhledem k tomu, že vztah rodiče a dítěte mnohdy začíná a zároveň končí právě zasláním výživného, fakticky by tak navíc snadno došlo ke kompletnímu odtržení dítěte od rodiče a de facto také k zániku posledního kontaktu rodiče s dítětem.

Oprávněné dítě může být příjemcem určitých druhů stipendií, zpravidla ubytovacího či prospěchového. Odborná nauka dovodila, že k těmto příjmům obecně je třeba přihlížet jako k jiným příjmům. Zvláštní situace však nastává v případě, že jde o stipendium prospěchové. V takovém případě je třeba k němu přihlížet v menší míře, neboť by mohlo dojít ke ztrátě motivace k dosahování nejlepších možných studijních výsledků, tedy by mohlo ve výsledku vést k tíži dítěte.⁵⁵ Někteří autoři uvádí názor, že by prospěchové stipendium vůbec být do výpočtu výživného nemělo být promítnuto, neboť jde o příjem nepravidelný, závislý na studijních výsledcích.⁵⁶ Já sám se s tímto názorem ztotožňuji, zejména díky možným demotivujícím důsledkům situace opačné, zároveň také pro možnou krátkodobost stipendia, kdy k rozhodnutí o výživném většinou dochází na dobu delší, než je interval poskytnutí prospěchového stipendia. Při stanovování rozsahu je také třeba přihlížet k tomu, do jaké míry jsou potřeby uspokojovány z přídatků na děti poskytovaných na základě státní podpory⁵⁷, nelze však tyto přídatky automaticky započítávat mezi příjmy pro účely určení výživného.⁵⁸

V přímé souvislosti s kritériem majetkových poměrů oprávněného musím zmínit ustanovení § 912 OZ, které stanoví, že „Nezletilé dítě, které není plně svéprávné, má právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě.“ Podle některých autorů však toto ustanovení nebude v praxi příliš

---

⁵⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi*. Praha: C.H. Beck. 2000, s. 34.

⁵⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 402.

⁵⁶ NOVÁ, Hana, VALEHRACH, Karel. *Rodinné vztahy v soudní praxi*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1995, s. 205.

⁵⁷ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zejména jeho hlava první s názvem Přídatky na dítě.

⁵⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 410. Obdobně Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 29. 10. 1975, sp. zn. 2 Cz 82/75.

využíváno.⁵⁹ Nicméně zcela určitě je snahou o jisté usměrnění rozhodovacích excesů, ke kterým při soudním rozhodování může dojít⁶⁰, neboť v minulosti se odborná literatura nemohla shodnout, zda majetkové poměry mohou vést k zániku vyživovací povinnosti⁶¹ či k zániku vést nemohou.⁶²

4.3 K možnostem a schopnostem povinného

Hledisky rozhodnými pro stanovení výše výživného na straně povinného jsou možnosti a schopnosti povinného. V první řadě považují za vhodné tyto dva pojmy mezi sebou oddělit. Základním rozdílem, který rozlišuje kategorie schopností a možností, je subjektivní a objektivní charakter daného hlediska. Možnosti povinného jsou v rozhodovací praxi dlouhodobě chápány jako kategorie objektivní, schopnosti jako subjektivní. Rozdíl tkví v tom, že kategorie schopností závisí na daném jedinci, na jeho subjektivních předpokladech, zatímco možnosti převážně na skutečnostech okolních, které se posuzují obecně u osob vykazujících stejné okolnosti jako posuzovaná osoba. Kritérium možností a schopností povinného vychází z aktuální situace, naopak u odůvodněných potřeb je stěžejním stavem stav budoucí.⁶³ Subjektivním faktorem tak je typicky věk, zdravotní stav povinného, jeho vzdělání, vloh, vlastnosti, pracovní zkušenosti, adaptabilnost, flexibilita, koníčky či rodinný stav. Typickými faktory objektivními pak může být aktuální ekonomická situace místa, kde povinný žije (např. ekonomická situace státu⁶⁴, míra nezaměstnanosti v regionu, výše mezd v lokalitě, náklady na život v lokalitě), či dopravní spojení z místa bydliště do lokace případného zaměstnání.⁶⁵

Ačkoliv se k hledisku schopností a možností povinného přihlíží, primárně soudy při určování rozsahu vycházejí z výše mzdy, platu, či jiného příjmu povinného rodiče. Skutečnost, že rodič oprávněnému poskytuje pravidelně vyživovací povinnost také jiným způsobem, např. prostřednictvím platby pojištění, spoření, hrazením koníčků atd., lze promítnout do rozsahu vyživovací povinnosti.⁶⁶ Je však třeba, aby šlo o plnění pravidelná,

---

⁵⁹ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 42.

⁶⁰ ELISHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 565.

⁶¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1056.

⁶² HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000, s. 367 - 368.

⁶³ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 3. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2007, s. 154.

⁶⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 7. 8. 1980, sp zn. Cpjf 108/79

⁶⁵ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 203-204.

⁶⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1076.

neboť v případě, že jde o plnění jednorázová, jako jsou dary, kapesné, úhrady jednorázových potřeb, nelze k nim přihlížet.⁶⁷

Nejobvyklejším základem pro prvotní určování rozsahu vyživovací povinnosti je mzda, plat či jiná pracovní odměna. K této odměně se přihlíží zpětně za určité uplynulé období, které obvykle činí šest až dvanáct měsíců, a to tak, že se přihlíží k průměrnému měsíčnímu příjmu. V praxi dochází ke zjišťování výše výplaty tak, že soud zasílá povinnému rodiči tabulku, kterou povinný předkládá zaměstnavateli. Zaměstnavatel v této tabulce vyplňuje výši vyplacené pracovní odměny. Zde zaměstnavatel informuje soud o veškerých vyplacených částkách, tedy nejen o mzdě či platu, ale i o vyplacených odměnách, prémiech apod.⁶⁸ Tato tabulka je pak povinným předložena soudu a je důkazním prostředkem. Nicméně, vzhledem k tomu, že je možné, aby byla zkreslena, neměla by být důkazním prostředkem jediným, přichází tak v úvahu dokazování prostřednictvím jiných skutečností. V případě, že povinný pobírá invalidní či starobní důchod, nebo je v pracovní neschopnosti, stěžejní pro rozhodování je rozhodnutí o přiznání důchodu nebo podpory v nezaměstnanosti⁶⁹.

Do příjmu se započítávají i další plnění vyplácené nad rámec základní pracovní odměny, plynoucí z pracovního poměru, jako jsou například stravenky, příplatky, osobní ohodnocení a další obvyklé příjmy.⁷⁰ Stejně tak lze usuzovat v situaci, kdy rodiči sice přísluší cestovní náhrada, nicméně tato náhrada není celá spotřebována. Ve zbytku pak jde o příjem rodiče.⁷¹ Při určování výše výživného je třeba do dosahovaných příjmů zahrnout i odměny plynoucí z vykonaných přesčasů.⁷² Obecně nelze povinného nutit, aby vynakládal co největší úsilí tak, aby dosahoval co nejlepších příjmů – např. práce přesčas, ve svátky atd. Nicméně podle některých autorů⁷³ je toto možné za situace, kdy jsou odůvodněné potřeby dítěte tak vysoké, že je lze hradit pouze za podmínky tohoto zvýšeného vypětí rodiče, a zároveň, pokud to možnosti rodiče dovolují. Dle judikatury je třeba u přesčasových hodin přihlídnout k tomu, že zvýšené vypětí v práci se může promítnout i do zvýšených nákladů povinného.⁷⁴ Můj postoj je takový, že příjmy plynoucí z přesčasů, práce ve svátek, o víkendech atp. je třeba

---

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 4. 3. 1966, sp. zn. 5 Cz 10/66.

⁶⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Rozvod a paragrafy. 1. vydání. Praha: Computer Press, 2001, s. 50.

⁶⁹ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 36.

⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. 5 Cz 115/67.

⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 2. 2001, sp. zn. 22 Co 554/2000. Obdobně také Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2011, sp. zn. I. ÚS 996/11.

⁷² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. 5 Cz 115/67.

⁷³ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 77 - 81.

⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. 5 Cz 115/67.

zahrnout do příjmů, byť v menší míře. Tato míra by měla být odvislá od charakteru práce – náročnější práce navíc by měla být zohledněna méně, nicméně i tak stále zohledněna.

V minulosti se také soudy zabývaly přímo otázkou spropitného. Soudy při rozhodování této otázky dospěly k závěru, že jde o příjem povinného rodiče jako každý jiný. Nelze však dle rozhodovací praxe automaticky vycházet z toho, že povinný v roli patřičného zaměstnance, typicky číšníka, spropitné dostává. Taková domněnka není na místě. Lze však k tomuto zdroji příjmu přihlížet v případě, kdy je prokázáno, že povinný spropitné skutečně dostává.⁷⁵ Domnívám se, že takové prokazování je velice problematické, proto není zcela zcestné uvažovat o přihlédnutí k takovému příjmu, byť s ohledem na ochranu zájmů povinného ve značně omezené míře. Jsem toho názoru, že takový postup může být jistým kompromisem. V případě, že povinnému plynou příjmy z další, vedlejší činnosti konané mimo hlavní pracovní poměr, jako například z dohody o provedení práce, vykonávané brigádně, je třeba i tyto příjmy zahrnout do příjmů povinného. Nicméně kromě jejich výše je třeba vzít v úvahu také jejich četnost, pravidelnost, délku trvání.⁷⁶ Kromě toho je třeba zahrnout i příjmy z nájmu, přírůstků, užitků, z výher a sázek, dividendy z akcií apod.⁷⁷ Pokud jde o příjem rodiče plynoucí z veřejné podpory rodiče, je třeba za příjem rodiče považovat příspěvek na péči, neboť jeho účelem je také zčásti úhrada nákladů pečující osoby. Dle Krajského soudu v Hradci Králové tak lze přihlížet k tomuto příjmu do výše poloviny tohoto příspěvku.⁷⁸

Soud při posuzování rozhodujících skutečností vychází ze skutečné situace rodiče a bere v potaz výhody, které má k dispozici. Pokud se mu dostává výhod např. v možnosti nákupu levnějších potravin od zaměstnavatele, dodavatele, bezplatné bydlení, možnost užívání služebního automobilu, mobilního telefonu, připojení k internetu atp. případně jsou mu požitky k dispozici jiným způsobem, je třeba je zohlednit.⁷⁹ Zároveň s tím je třeba zohlednit náklady, které by v souvislosti s tím mohly vznikat – pokud tedy má rodič k dispozici statky, jež jsou výsledkem jeho činnosti, je třeba, aby soud vzal v potaz náklady účelně vynaložené k dosažení této výhody - náklady dopravy, postřiky apod.⁸⁰

Skutečností, která se může promítnout do rozsahu vyživovací povinnosti, je existence další vyživovací povinnosti jakéhokoliv druhu. Může tak jít o vyživovací povinnost k dalšímu

---

⁷⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 10 Co 652/2003.

⁷⁶ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 82.

⁷⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 133.

⁷⁸ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 21 Co 322/2011.

⁷⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 33.

⁸⁰ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 38.

dítěti, manželovi či bývalému manželovi, partnerovi, rodiči, či jinému příbuznému. V případě, že žije v manželství či partnerství, je jeho životní úroveň též ovlivněna jeho manželem či partnerem. Je tak třeba zkoumat i příjmy, které svědčí jeho manželovi či partnerovi.⁸¹ V případě, že jde o dobrovolně poskytované výživné, je třeba jeho existenci řádně zdůvodnit. Podle Krajského soudu v Ústí nad Labem je nutné, aby byly rozhodnutí o stanovení dalších vyživovacích povinností soudu předloženy. V případě, že k tomuto nedojde, je pak na soudu, aby sám posoudil skrze provedené dokazování rozsah ostatních vyživovacích povinností.⁸² Ačkoliv soud zkoumá i výdaje, jež zatěžují finanční situaci povinného (kromě jiné vyživovací povinnosti to může být i např. poskytovaná náhrada škody), tyto okolnosti nemohou mít v žádném případě za následek zánik vyživovací povinnosti, neboť toto plnění je přednostní pohledávkou.⁸³

Naše rodinné právo stojí na tzv. potencialitě příjmů, nikoliv na tzv. fakticitě, rozhodující by proto měly být opravdové příjmové možnosti, nikoliv jen reálný příjem. Není možné určit rozsah vyživovací povinnosti bez přihlídnutí k možnostem a schopnostem povinného. Pokud povinný splňuje podmínky pro to, aby získal lépe ohodnocené pracovního místo, a v rozporu se svými subjektivními a objektivními předpoklady tak nečiní, je možné stanovit vyživovací povinnost na základě tohoto pracovního místa. Dle dlouholeté judikatury je tak nutné při určování výše zohlednit věk, zdravotní stav a vzdělání povinného⁸⁴, stejně jako manuální zručnost, pracovní návyky a pracovní zkušenosti,⁸⁵ jeho flexibilitu, adaptabilitu, ochotu dojíždět za prací, (případně ochotu se za prací stěhovat), ochotu vykonávat méně placenou či nekvalifikovanou práci, podstoupit rekvalifikaci, sociální zralost povinného rodiče, nepříznivou situaci na trhu práce, vysokou nezaměstnanost v regionu apod.⁸⁶

V případě zjištění soudu, že povinný změnil zaměstnání záměrně s cílem domoci se nižšího výživného, stanoví výživné podle původního zaměstnání.⁸⁷ Soud by měl u rodiče, jež pobírá minimální mzdu, požadovat po příslušném úřadu práce zprávu o průměrném příjmu pracovníka obdobné kvalifikace a věku. Následně by měl při určování vycházet z těchto

---

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 527/06.

⁸² Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 7. 1968, sp. zn. 5 Co 275/68.

⁸³ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Slavkov u Brna: Protisk, 1995, s. 141.

⁸⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1980, sp. zn. Cpj 160/79.

⁸⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. 1 Cz 27/68.

⁸⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 527/06 .

⁸⁷ MAYEROVÁ, Zuzana, ŠŤOVÍČEK, Jan. *Zákon o rodině s komentářem*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, s.r.o., 1998, s. 170.

údajů.⁸⁸ Dle soudní judikatury nemá na posouzení schopností a možností vliv skutečnosti, že povinný má záznam v rejstříku trestů, ledaže by prokázal, že ho tato skutečnost ovlivňuje při snaze o zaměstnání.⁸⁹ K tíži dítěte by neměla jít ani situace, kdy se povinný vzdá lépe ohodnoceného zaměstnání jen z důvodu „dobročinnosti“ a „lidumilnosti“.⁹⁰

Nicméně je třeba zjišťovat, zda povinnému skutečně nebrání žádná subjektivní ani objektivní překážka, a je nutné posoudit další okolnosti. Takovou okolností by zřejmě mohla být i situace, kdy by požadavek na výkon jiného zaměstnání byl spojen s obtížemi nepřiměřenými nebo v případě, kdy by byl v rozporu s dobrými mravy. Takovou by mohla být situace, kdy je osoba povinna péče o další osobu a proto vykonává zaměstnání hůře ohodnocené, např. pro sníženou pracovní dobu.⁹¹ Pro posouzení nabídky pracovních míst v oboru, ve kterém je povinný schopen vykonávat činnost a je řádně kvalifikován, může využít nabídky pracovních míst zprostředkované Úřadem práce ČR v lokalitě povinného, dle důvodové zprávy k OZ také může využít údajů Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí, které sledují průměrný příjem pro dané regiony, jednotlivá povolání, věkové zařazení a další okolnosti na straně povinného.⁹² Nicméně nelze automaticky hodnotit bez komplexního posouzení s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, neboť nelze zjednodušeně vyvozovat závěr, že v případě dostatečné nabídky pracovních příležitostí je zřejmé, že vlastním přičiněním tuto práci nevykonává – je totiž nutné také reálně zhodnotit pravděpodobnost přijetí do pracovního poměru.⁹³

V případě, že to odůvodněné potřeby oprávněného nutně vyžadují, je možné přihlédnout i k potencionální výdělku, kterého by mohl povinný dosáhnout úsilím konaným vedle pobíraného důchodu. Potencialitu příjmů rodiče je možné aplikovat i tehdy, kdy povinný pobírá invalidní důchod. Ten je možné přiznat v několika stupních, přičemž v I. a II. stupni je umožněno rodiči, aby vedle invalidní důchodu vykonával další výdělečnou činnost, ač ve snížené míře. Za této situace, vyžadují-li to oprávněně odůvodněné potřeby, je možné aplikovat potencialitu příjmů.⁹⁴

---

⁸⁸ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody*. 1. vydání. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002, s. 85.

⁸⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 6. 2004, sp. zn. 19 Co 121/2004.

⁹⁰ CHODĚRA, Oldřich. *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, spol. s.r.o., 2002, s. 90.

⁹¹ Nález Ústavního ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05.

⁹² *Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze)*. [online]. Obcanský zákoník.justice.cz, 3. 2. 2012. Dostupné na <<http://obcanskýzakoník.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

⁹³ LUŽNÁ, Romana. Potencialita příjmů osoby povinné výživou (2.). *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 11, s. 10-12.

⁹⁴ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 77 a 81.

Soudní judikatura se také v minulosti byla nucena zabývat situací, kdy povinná osoba sama spočinula pod hranicí existenčního minima. V takovém případě je nutno posoudit všechny skutkové okolnosti, neboť tato situace také může vést k úplnému zrušení vyživovací povinnosti.⁹⁵ Pokud soud dospěje k závěru, že povinný rodič i přes využití veškerých možností a schopností nedosahuje dostatečného příjmu, aby mu mohlo být výživné stanoveno, rodiči výživné nestanoví.

Pro posouzení pracovní neschopnosti je důležité, zda jde o neschopnost krátkodobou, a případně též ojedinelou. Ta by se do výše pracovní neschopnosti promítnout neměla. Naopak v případě, že jde o neschopnost dlouhodobou či krátkodobou ale častěji se opakující, kupř. kvůli dlouhodobě zhoršenému zdravotnímu stavu a zvýšené náchylnosti k onemocněním, je třeba tuto skutečnost zohlednit, zejména pro náhradu mzdy a pro zvýšené výdaje.⁹⁶ Nezaměstnanost povinného patří mezi specifické případy určování výše výživného, proto je více zpracována v kapitole 6.2 této práce. Může také nastat situace, kdy rodiči z nějakého důvodu (například plnění z pojistné smlouvy), ač v pracovní neschopnosti, svědčí příjem ve stejné výši, jako by v pracovní neschopnosti nebyl. V takovém případě lze dle mého názoru přihlížet pouze k možným zvýšeným výdajům (strava, léky), naopak je nutné také zohlednit fakt, že v některých oblastech se jeho výdaje zmenší (typicky náklady na dopravu do zaměstnání).

§ 913 odst. 2 OZ zakotvuje pravidlo, které ukládá soudu povinnost zkoumat, zda se rodič bez důležitého důvodu nevzdal výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti. Jde o hledisko, kdy se vyžaduje ucelené posouzení situace, zda povinný, který se vzdal výhody (tou může být například platové ohodnocení, rozsah poskytovaných benefitů, rozsah poskytované dovolené, nebo např. změna pracovního poměru z na dobu neurčitou na dobu určitou), měl k této změně spravedlivý důvod. Pokud jsou zde určité důvodné okolnosti, je spravedlivý důvod dán. Těmito okolnostmi může být mj. zhoršená ekonomická situace v regionu a s ní spojený nárůst nezaměstnanosti v důsledku propouštění, organizační změny zaměstnavatele, změna požadavku kvalifikace v důsledku zpřísnění legislativy, daňová ztráta podnikatele⁹⁷. Osobně se domnívám, že je možné najít i spravedlivý důvod subjektivního charakteru. V případě, že soud nedojde ke zjištění, že by zde byla změna důvodná, je na místě posouzení na základě dříve dosahovaných příjmů. V případě, kdy se povinný vzdá dědictví ve prospěch

---

⁹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 1. 1996, sp. zn. 14 Co 755/95.

⁹⁶ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 36-39.

⁹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69

cizí osoby, může soud vycházet z poměrů, jako by k odmítnutí dědictví nedošlo.⁹⁸ Nicméně se opětovně domnívám, že by zde měl uceleně zvážit veškeré okolnosti případu.

V minulosti se již soudní judikatura zabývala otázkou, ve kterých případech jde o změnu legitimní a ve kterých ne. Tak např. situace, kdy se povinný rozhodne čerpat rodičovskou dovolenou, případně pečovat osobně o zdravotně postiženou osobu, mu nelze přičíst k tíži.⁹⁹ Situace, kdy povinný ukončí pracovní poměr a započne činnost podnikatelskou, mu naopak přičíst k tíži lze, pokud nejde o stav krátkodobý, související s rozvojem podnikatelské činnosti.¹⁰⁰ Zmíněné ustanovení také stanoví povinnost soudu zkoumat, zda povinný nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika, kterými lze obecně rozumět stav nebezpečí či vysoké pravděpodobnosti ztráty či nezdaru, jako podstupování pak lze chápat činnost, ohrožující dosažení zisku či uchování hodnot svědčících povinnému.¹⁰¹

4.4 Majetkové poměry povinného

Posledním hlediskem, na které ustanovení § 913 odst. 1 OZ pamatuje, je kritérium majetkových poměrů povinného. Tato kategorie byla do českého právního řádu vtělena takzvanou velkou novelou zákona o rodině¹⁰² a byla následně přejata i do nově připravovaného kodexu. Podle tohoto ustanovení je uloženo soudu, aby při určování výše výživného hodnotil i majetkové poměry osoby povinné, soud má tak kromě příjmové stránky zkoumat i aktuální stav jeho jmění. S tímto pojmem i úzce souvisí pojem stejná životní úroveň (viz kapitola 5 této práce), neboť ta je často přímo odvislá od majetkových poměrů a je možné ji na základě jich zjišťovat. Ačkoliv zavedením tohoto kritéria došlo k podstatnému zlepšení pozice oprávněných, je vzhledem k charakteru hlediska zřejmé, že v případě zkoumání majetkových poměrů jde povinnost prokazovat především k tíži oprávněného a soudu (u zletilých dětí je toto znásobeno charakterem sporného řízení a tedy potlačením aplikace zásady vyšetřovací), kdy je obvyklé, že se řada povinných rodičů snaží své majetkové poměry zastřít, ať už přímo s cílem ovlivnit výslednou výši výživného či ovlivnit jiné nároky (uplatňované v exekučním řízení apod.).

---

⁹⁸ CHODĚRA, Oldřich. *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, spol. s.r.o., 2002, s. 90.

⁹⁹ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. K problematice určování výživného. *Právní forum*, 2008, roč. 2008, č. 9, s. 402.

¹⁰⁰ ELISHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 569-570.

¹⁰¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1064-1065.

¹⁰² Zákon č. 91/1998 Sb. Tato novela také zakotvila povinnost soudu zkoumat, zda se povinný nevzdal majetkového prospěchu či nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika, tedy kritéria obsažená nyní v § 913 odst. 2 OZ.

Hledisko majetkových poměrů vystupuje v popředí také v případech, kdy je povinný nezaměstnaný, případně dosahuje obzvláště nízkých příjmů, ačkoliv tomu jeho majetkové poměry neodpovídají, a je tak důvodné se domnívat, že faktická finanční situace je zkreslená. Důvodů, proč příjmy povinného nemusí odpovídat jeho majetkovým poměrům, může být mnoho, typicky to bude v důsledku jeho předchozí značné výdělečné činnosti, majetek pocházející z dědictví, případně, jak již bylo zmíněno, může být současný příjem značně zkreslený. Často jde o osoby, které mají příjem z jiné, než závislé činnosti, jež tak činí prostřednictvím zkreslených dokladů, daňových priznání atp., a to zejména za účely daňovými. Tato situace může mít také příčinu v podpoře partnera povinného. Hledisko majetkových poměrů tak může napomáhat k lepšímu zjišťování životní situace povinného, neboť samotná hlediska možností a schopností povinného k tomuto nemusí postačovat. Mohly by totiž nastat absurdní situace, kdy sice povinný formálně „na oko“ nedisponuje příjmem žádným, případně minimálním, ačkoliv vlastní luxusní automobil, vilu a členství v golfovém klubu. Ještě před přijetím Velké novely zákona o rodině činilo v některých případech zjišťování skutečných poměrů rodičů potíže, proto tehdejší soudní praxe začala k majetkovým poměrům rodiče přihlížet v rámci širšího výkladu ustanovení § 85 zákona o rodině.¹⁰³

Soudní judikatura v současné době klade na důležitost tohoto hlediska důraz, proto není podle ní možné, aby došlo k určení rozsahu výživného, aniž by soud komplexně hodnotil životní úroveň rodiče zjišťováním majetkových poměrů, pouze za pomoci jeho příjmů.¹⁰⁴ Bylo tak stanoveno, že soudy by měly přihlížet vyjma příjmů i k celkové hodnotě movitého a nemovitého majetku, způsobu života a životní úrovni povinného.¹⁰⁵

Pokud jde o samotný pojem majetkových poměrů, těmi lze rozumět souhrn movitého i nemovitého majetku povinného, případně zvýhodnění, jimiž disponuje. Zpravidla jde o rodinný dům, byt, chatu, automobily a motocykly, vybavení domácnosti, domácí zvířata, starožitnosti, šperky, sportovní vybavu, hudební nástroje a další prostředky využívání volného času, umělecké sbírky, cenné kovy, podíly v obchodních společnostech, cenné papíry, ale i pohledávky vůči třetím osobám.¹⁰⁶ Je tak nerozhodné, zda jde o majetek hmotný či nehmotný. Do majetkových poměrů je třeba zahrnout i majetek nabytý jednorázově, z dědictví, sázek či

---

¹⁰³ *Důvodová zpráva k zákonu č. 91/1998 Sb.* [online]. beck-online.cz. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe4f6ojr15shu>>.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05, obdobně nález Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 299/06.

¹⁰⁶ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 42. Také rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 11. 1994, sp. zn. 7 co 1336/1994.

her, daru či restitucí.¹⁰⁷ Do této kategorie můžeme zahrnout výhody, které z vlastnictví vyplývají – např. ponížené nebo žádné náklady na bydlení, stejně tak možnost využívat služební vůz a jiné zaměstnanecké výhody, obecně tedy ty výhody, díky kterým se majetek povinného neponížil, ačkoliv by za standardní situace tomu tak bylo.¹⁰⁸

Mezi majetek, ke kterému nelze přihlížet, patří získaný majetek účelově vázaný, např. náhrada majetkové, nemajetkové újmy, plnění z pojistných událostí, účelové dávky státní sociální podpory nebo např. zemědělské dotace.¹⁰⁹ S tímto názorem se zcela neztotožňuji, je dle mého důležité, jakým způsobem je tento majetek využíván. Nezřídka se stává, že např. zemědělské dotace nejsou využity v souladu s jejich účelovým určením. S takovým majetkem by tak mělo být operováno jako s majetkem obvyklým, neboť domnělá, leč nefaktická účelovost by automaticky neměla jít k tíži dítěte. Dále také není možné zahrnout vypořádací podíl z vypořádávaného společného jmění manželů, neboť nejde o příjem, ale pouze ekvivalent majetku, který již povinný nabyt.¹¹⁰ Do majetkových poměrů nelze zohlednit splátky úvěrů, leasingu či hypoték, ačkoliv jde o řádný pravidelný výdaj, a to proto, že potřeba financí pro své potřeby a zájmy nemohla jít k tíži oprávněného.¹¹¹ Tyto věci mohou následně generovat výnos, jako nájem z bytu, pozemků, výnosy z dluhopisů apod., k nimž je samozřejmě také nutno přihlížet. Podle Ústavního soudu je navíc třeba i zohlednit výnos, který by byl dosažen při řádném využití majetku, i zde se tak uplatní potencialita.¹¹²

Pokud výše zmiňuji sportovní výbavu, je vhodné vzhledem k jeho majetkovým poměrům a zároveň životní úrovni zohlednit způsob, jakým tráví svůj volný čas, neboť zájmy, které jsou velice nákladné, mohou poukazovat na zakrývané majetkové poměry a vysokou životní úroveň. V případě, že soud dospěje k zjištění, že povinný sice nedosahuje příjmů, avšak vlastní rozsáhlý majetek, výživné zpravidla určí, předpokládaje, že tento majetek bude zpeněžen.¹¹³ Jsem toho názoru, že toto pravidlo je korigováno mnoha okolnostmi – např. korektivem dobrých mravů. Není tak kupříkladu spravedlivě možné po povinném žádat, aby

¹⁰⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 135.

¹⁰⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061.

¹⁰⁹ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 20. 8. 2015. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>. K dotacím a účelovosti také např. rozhodnutí KS v Ostravě Rozhodnutí sp. zn. 14 Co 407/2010.

¹¹⁰ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 22 Co 647/1999, obdobně též rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2002 sp. zn. 23 Co 377/2001.

¹¹¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Výživovací povinnost po rekonstrukci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 45, obdobně náleží Ústavního soudu České Republiky ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 16.3.2006, sp. zn. III. ÚS 511/05.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03, obdobně také např. nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. II. ÚS 671/09.

zpeněžil nemovitost, jež dostal darem od svých rodičů, kdy jim svědčí služebnost dožití v této nemovitosti, taková situace by totiž mohla být v rozporu s dobrými mravy.

K tomu, aby mohl soud posoudit, zda jde o majetek rozsáhlý, může využít odborníka kvalifikovaného pro vypracování znaleckého posudku v oboru ekonomika, jelikož hodnotu majetku soud posuzuje zejména podle odhadnuté tržní ceny. Dle Mgr. Chalupy by měl však soud posoudit, zda je vypracování posudku opravdu nutné, vzhledem k jeho nákladnosti s porovnáním s užitnou hodnotou. Je přesvědčený, že například pro ocenění obchodního podílu by měl postačovat provedený audit společnosti z předcházejícího roku, ocenění podniku má navíc jen malou vypovídací hodnotu, neboť výsledek v daném případě může být subjektivně velice ovlivněn.¹¹⁴

4.5 Osobní péče o dítě a péče o rodinnou domácnost

Posledním hlediskem obsaženým v ustanovení § 913 OZ, je hledisko péče o oprávněnou osobu, zakotvené v odstavci 2 tohoto ustanovení. Dle tohoto ustanovení je třeba „přihlédnout k tomu, že povinný o oprávněného osobně pečuje“, a dále je třeba přihlédnout „k míře, v jaké tak činí“. „Osobní péčí je třeba rozumět péčí o dítě osobou z vyživovacího vztahu povinnou, nikoli péčí jiné osoby, které bylo dítě tímto rodičem svěřeno (např. placená chůva, placené hlídání dětí, placená mateřská škola atd.)“¹¹⁵ Osobní péčí o dítě lze rozumět takové úkony, které jsou činěny rodičem ve prospěch dítěte k zajištění jeho potřeb. Obecně platí, že rozsah potřeby osobní péče s přibývajícím věkem klesá, nicméně tato skutečnost je ovlivněna mnoha individuálními faktory, typicky osobními vlastnosti, zdravotním stavem, zájmy dítěte.¹¹⁶ U dětí útlého věku je ze strany jednoho rodiče, převážně matky, vykonávána vyživovací povinnost skrze osobní péči o dítě, jde tak o jednu z možných forem plnění vyživovací povinnosti¹¹⁷. Jak již bylo řečeno, potřeba osobní péče s věkem klesá, a proto pečující rodič bude plnit svoji vyživovací povinnost zpravidla poměrně osobní péčí a peněžním plněním, přičemž s postupem času se poměr bude měnit k větší části peněžitého plnění.¹¹⁸

¹¹⁴ CHALUPA, Luboš. Výživné a ustanovení znalce. *Právní rádce*. 2006, č. 12, s. 71.

¹¹⁵ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 205.

¹¹⁶ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 89.

¹¹⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství: Komentář*. 4. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 404.

¹¹⁸ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 252.

Stejně jako se mění s přibývajícím věkem rozsah osobní péče, mění se i její obsah. Důvod je zřejmý - zatímco děti krátce po narození vyžadují péči ohledně uspokojování veškerých základních potřeb (u dětí útlého věku to bude zejména výživa, oblékání, hygiena), tyto potřeby v průběhu věku postupně odpadají, příp. jsou nahrazovány potřebami jinými. Některé důvody pro výkon osobní péče teprve mohou nastat, zpravidla může jít o výchovné problémy spojené s dospíváním dítěte, kontrola trávení jejich času nebo případně zvýšené nároky spojené se školní přípravou. Za osobní péči tak lze považovat nejen uspokojování základních potřeb, ale i činnosti spojené s výchovou, dohledem nad dítětem, rozvoj zájmů apod.¹¹⁹ Za osobní péči nelze považovat příležitostné setkání dítěte s rodičem, i když bude trvat několik dní (např. z důvodu nepřítomnosti druhého rodiče).¹²⁰

Změna obvykle nastává v případě, kdy dítě začne navštěvovat školské zařízení a rodič tak deleguje částečně svou péči na jinou osobu, zároveň se většinou vrací do práce. Nicméně to samozřejmě neznamená, že by jeho péče zcela odpadala, ve zbytkovém čase samozřejmě jeho zvýšená potřeba péče trvá. Tato potřeba klesá zejména s tím, jak se dítě učí samostatnosti, jde o velice individuální záležitost odvislou od mnoha faktorů. V případě, že je dítě dlouhodobě nemocné či to jeho zdravotní stav neumožňuje, je možné, aby ze strany rodiče byla plněna vyživovací povinnost osobní péčí mnohem delší dobu, někdy i po celý život.¹²¹ V případě, že se rodiči naskytne vhodná pracovní příležitost, je oprávněné delegování osobní péče na třetí osobu či subjekt, např. školské zařízení, ačkoliv se s tím zvýšené náklady mohou projevit i ve vyživovací povinnosti nepečující osoby, neboť v souladu s tím, co bylo uvedeno výše, je zřejmé, že rodiči by měla svědčit alespoň částečná vyživovací povinnost plněná finančně.¹²² Podle nedávné judikatury nelze na povinném rodiči vyžadovat, aby zanechal výkonu osobní péče a nechal se zaměstnat.¹²³

Zvláštním případem je pak situace, kdy je oprávněný osobou zdravotně postiženou. Podle některých autorů pak je možné do stanovované vyživovací povinnosti nepečující povinné osobě zahrnout i některé náklady, které v důsledku s neustálou osobní péčí o dítě vznikají, neboť tato péče se může v některých ohledech (např. zdravotní stav) na rodiči nepříznivě projevit, v takovém případě pak půjde kupř. o náklady zdravotní rehabilitace,

---

¹¹⁹ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000, s. 322.

¹²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 2. 1969, sp. zn. 1 Cz 84/68.

¹²¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1066.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1973, sp. zn. 1 Cz 74/73.

¹²³ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 4239/12.

masáže apod.¹²⁴ I tento přístup považuji za velice praktický, neboť může vést ke zjednodušení situace, pečující rodič se tak nemusí domáhat příspěvku na tyto náklady skrze další řízení.

Osobní péče o dítě nepřichází v úvahu v případech, kdy není svěřeno ani jednomu z rodičů, ale je buď v péči třetího subjektu (ústavní či ochranná péče), nebo je za účelem přípravy na budoucí povolání ubytováno mimo domov. V případě zletilých dětí lze vzít také hledisko osobní péče v úvahu, nicméně nemělo by k tomuto hledisku přihlížet obvykle.¹²⁵ Dle Mgr. Schinnenburgové a Mgr. Cidlíny je osobní péče o dítě starší 18 let obvykle plněním vyživovací povinnosti v míře 5%.¹²⁶ Toto potvrzují mé zkušenosti, kdy žádný ze soudců nebral příliš v úvahu fakt, že jeden z rodičů příležitostně (o víkendu apod.) pečuje o zletilé dítě.

V ustanovení § 913 odst. 2 OZ in fine je také stanovena povinnost soudu přihlédnout i ke skutečnosti, že povinný též pečuje o rodinnou domácnost. Podle některých autorů však aplikace tohoto ustanovení přichází v úvahu pouze, pokud soud rozhoduje v případě, kdy spolu rodiče stále žijí.¹²⁷ Podle některých autorů naopak není rozhodné, zda rodinnou domácnost tvoří manželé, druh a družka či jeden dospělý a jedno dítě,¹²⁸ takovéto tvrzení by však mohlo být v rozporu s tvrzením předchozím. Podle důvodové zprávy je smyslem tohoto pravidla existence přiměřeného korektivu, proto se domnívám, že jde o kritérium pouze doplňkové a v praxi nebude příliš využívané (viz znění „přihlédne se popřípadě i k péči o rodinnou domácnost“).

---

¹²⁴ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 33-35.

¹²⁵ NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995, s. 91.

¹²⁶ SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 251.

¹²⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 144. Shodně ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, s. 206.

¹²⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 234.

5 Stejná životní úroveň

Kritériem, které je do jisté míry zásadní, je kritérium shodné životní úrovně dítěte s rodiči. Toto hledisko je obsaženo v ustanovení § 915 OZ, kdy normuje, že „životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů“. Hlediskem zásadním jest pro druhou větu tohoto ustanovení, jež stanoví: „toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb oprávněného.“ Stejně jako kritérium majetkových poměrů bylo toto pravidlo začleněno do rodinněprávní úpravy tzv. Velkou novelou zákona o rodině¹²⁹ a do nového civilního kodexu přejato též. Na rozdíl od novelizované úpravy v zákoně o rodině však bylo nově přijato zmíněné pravidlo primárnosti před odůvodněnými potřebami. Po zavedení tohoto institutu odborná literatura¹³⁰ dovodila, že je třeba životní úrovně rodičů posuzovat zvlášť, neboť ty mají často úroveň od sebe odlišnou a dítě je oprávněné participovat na životní úrovni obou rodičů. V případě, že má oprávněný sourozence, je také možné, aby se jejich životní úroveň lišila. Není možné, aby se rozdílná životní úroveň jednoho promítla do výše vyživovací povinnosti druhého.¹³¹

Ze znění ustanovení lze dovodit dva závěry. Již ze znění ustanovení vyplývá, že v případě, kdy to životní úroveň rodiče umožňuje, je důvodné stanovení výživného v rozsahu, který již neodpovídá odůvodněným potřebám dítěte, v rozsahu větším.¹³² Dle rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 je u rodiče s vysoce nadprůměrnými příjmy adekvátní žádat vysoce nadprůměrné výživné. Nicméně takto určené výživné může být užito pouze k účelům vyživovací povinnosti, tedy pro výživu oprávněné osoby, a v případě, že není využito celé, má být užito k tvorbě úspor.¹³³ Domnívám se, že by se uvedené nemělo uplatnit bezvýhradně. Je totiž třeba zvážit i negativní stránku vysoké výše výživného – u dětí tak mohou vznikat škodlivé návyky, nemusí si díky této dispozici osvojit zdravý přístup k finančním hodnotám. V souladu s mojí domněnkou je i nedávný nález Ústavního soudu, ve kterém soud vyslovil názor, podle kterého musí mít výše výživného určité hranice. V dotyčném případě tak zrušil rozhodnutí, které ukládalo povinnému rodiči povinnost platit výživné ve výši 100.000 Kč měsíčně.¹³⁴ Domnívám se však, že i v těchto případech je nutné zvážit veškeré okolnosti – velmi vysoké výživné (navíc v souladu s požadavkem shodné životní úrovně) automaticky

---

¹²⁹ Zákon č. 91/1998 Sb.

¹³⁰ NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 35.

¹³¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 2. 1999, sp. zn. 39 Co 568/98

¹³² RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva: instituty rodinného práva*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 263.

¹³³ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2006, sp. zn. 50 P 336/2006.

¹³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15.

nemusí vést k negativním důsledkům, naopak v případě zdravých návyků může být velice prospěšné – tyto zdroje mohou např. napomoci rozvoji vlastní výdělečné činnosti.

Naopak, v případě nízké životní úrovně bude adekvátní vyživovací povinnost takto nízká, i když by výživné nepostačovalo být jen k hrazení základních odůvodněných potřeb. V případě, že by nastala hrozba rodiče spadajícího zaplacením výživného pod hranici životního minima¹³⁵, jde o důvod k zrušení či nestanovení výživného.¹³⁶ Podle JUDr. Svobody přechází vyživovací povinnost v případě, že rodič není schopen zabezpečit základní hmotné a vývojové potřeby dítěte, na prarodiče.¹³⁷

Může nastat situace, kdy je životní úroveň rodičů diametrálně odlišná. Pokud povinný pečující o dítě má vysokou životní úroveň a osoba nepečující nízkou, je třeba stanovit nepečující osobě vyživovací povinnost v rozsahu odpovídajícímu životní úrovni této osoby. V případě situace opačné, tedy že osoba pečující má pouze nízkou životní úroveň a nepečující osobě svědčí vysoká životní úroveň, soud stanoví výživné podle této životní úrovně, nicméně je třeba přihlídnout ke skutečnosti, že výživné svědčí oprávněnému, a nikoliv druhému vyživujícímu rodiči.¹³⁸ Neměla by být přípustná situace, kdy se rodič s vyšší životní úrovní podílí na hrazení životních nákladů rodiče s životní úrovní nižší.¹³⁹ Domnívám se však, že v převážné většině případů tomu tak je. Diametrálně odlišná životní úroveň rodičů dle některých autorů nepůsobí tak, že by jedna vyživovací povinnost automaticky rušila druhou (pokud zde nejsou jiné podmínky zániku vyživovací povinnosti, např. objektivní nemožnost vyživovat i sám sebe), avšak dle některé odborné literatury tato skutečnost přichází v úvahu, kupříkladu u sociálně potřebného (nikoliv rodiče s průměrnými příjmy, byť v porovnání s rodičem s velmi vysokou životní úrovní) rodiče.¹⁴⁰ Osobně se klaním k neexistenci automatického zániku vyživovací povinnosti, skutečnosti na vůli dítěte nezávislé by pokud možno neměly jít k tíži dítěte.

V případě posuzování životní úrovně rodiče je, kromě jiných skutečností (např. majetkové poměry rodiče a skutečnosti z toho vyplývající – nákladnost zájmů atd.), třeba vzít v úvahu i příjem a životní úroveň partnera povinného, neboť je důvodné se domnívat, že

---

¹³⁵ Zákon č. 110/2006 Sb., o existenčním minimu.

¹³⁶ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 1. 1996, sp. zn. 14 Co 755/95.

¹³⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 133.

¹³⁸ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 133.

¹³⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 39.

¹⁴⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1087.

stejnou životní úroveň sdílejí společně.¹⁴¹ V případě, že dítě je v péči rodiče, jehož partnerovy majetkové poměry to dovolují, je zřejmé, že se i tato skutečnost projeví na životní úrovni domácnosti, i když partnerovi povinného nesvědčí povinnost k výživě. Pokud žije v jedné domácnosti a podílí se na uspokojování jejich potřeb, musí se jeho majetkové poměry projevit v životní úrovni rodiče i dítěte.¹⁴² Dle Ústavního soudu je tak životní úroveň založena na fakticitě a nikoliv jen na právní stránce. Není rozhodující, že člen domácnosti vyživovací povinnost nemá, když se jeho příjem či majetek v životní úrovni domácnosti fakticky projeví. Podle Ústavního soudu tak neexistuje žádný rozumný důvod pro to, aby k těmto příjmům a majetkovým poměrům nebylo přihlíženo. JUDr. Kovářová ve své publikaci uvádí, že soudy se při své činnosti často uchylují k zjišťování finanční situace druhů a družek rodičů, byť k jejich nelibosti.¹⁴³

Majetkovými skutečностями, které se v životní úrovni zcela jistě odrazí a které zároveň o ní vypoví, budou např. šacení osoby, úroveň stravování a bydlení, ale i zájmy povinného a jejich finanční náročnost. Na základě výše uvedeného jsem toho názoru, že do životní úrovně nelze promítat jen skutečnosti, které jsou ve vlastnictví povinného, ale celkově ty veškeré, jež mu svědčí – vyjma životní úrovně jeho druhu například také právo užívat služební automobil, mobilní telefon či jiné poskytované výhody ze strany třetích osob.

Kritérium životní úrovně je tak zjevně úzce spjato s kritériem majetkových poměrů povinného. Primárně by tak měl vycházet soud při zjišťování životní úrovně rodiče z dosahovaných příjmů, z majetkových poměrů a ze způsobu života, jaký rodič vede. Pokud by nebyl povinný pro nízké příjmy schopen plnit vyživovací povinnost, je třeba vhodný majetek prodat a získaný ekvivalent užít pro hrazení výživného.¹⁴⁴ V případě, že si rodič zvyšuje svou životní úroveň koupí novějšího (lepšího) majetku, jako je telefon, osobní automobil, šperky apod., má zcela jistě dítě právo se na této úrovni podílet. Rodiči svědčí primárně povinnost zajistit oprávněnému výživu a teprve poté by měl zvyšovat svou životní úroveň (a v ideálním případě současně zároveň i životní úroveň dítěte). Vzhledem k již uvedenému jsem toho názoru, že by se mělo uvedené uplatnit i v případě, kdy půjde o investici do podnikatelské činnosti, byť by zde byla situace ztížena poměřováním účelnosti a skutečné potřeby vynaložených nákladů v oné výši.

---

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/2007.

¹⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 527/06.

¹⁴³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 45.

¹⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03.

6 Specifické situace určování výživného

V dosavadní praxi docházelo také k situacím, kdy nastala situace odlišná, a proto nemohlo být postupováno tak, jak bylo uvedeno výše. Soudní judikatura se k těmto odlišným situacím již mnohokrát vyjádřila.

6.1 K povinnému podnikateli

Ačkoliv je stanovení výše výživného obecně nesnadné, ještě obtížnější situace, co se týče prokazování poměrů povinného, nastává v případě, že je povinný v pozici podnikající osoby. Stává se poměrně často, že podnikatelé jsou dle svých daňových tvrzení ve ztrátě či se pohybují s výší měsíčního příjmu těsně nad hranicí minimální mzdy. V takovém případě by pak mohlo docházet k případům, kdy dojde nikoliv ke stanovení výše vyživovací povinnosti, ale naopak by došlo k jejímu zrušení.¹⁴⁵

Rozhodovací praxe soudu však, zejména v důsledku nárůstu soukromých podnikatelů v době po roce 1989 a zároveň v důsledku nárůstu počtu rozvedených rodičů a tak nabytí institutu vyživovací povinnosti na významu, dospěla v průběhu let k zásadnímu vývoji. Oprávněný, ač i tak v nesnadné pozici (zejména pokud nejde o nesporné řízení), má díky tomuto vývoji pozici usnadněnou. Soudní praxe dospěla k závěru, že není až tak zásadní dosahovaný příjem dle daňových tvrzení podnikatele, naopak klade důraz na prokazování majetkových poměrů podnikající osoby a vytváří požadavek na zkoumání charakteru výdajové stránky. Důležitým je v této otázce rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě 10 Co 361/19995, podle kterého „jestliže je zjištěno, že příjmy rodiče, který je podnikatelem, po odečtení výdajů na jejich dosažení, zajištění a udržení jsou mimořádně nízké či dokonce vznikla daňová ztráta, je třeba provést další dokazování ke zjištění schopností a možností tohoto povinného rodiče ve smyslu ustanovení § 85 odst. 2 a §96 odst. 1 zákona o rodině. Zejména je nutno zabývat se tím, jaký charakter mají jednotlivé výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatněné rodičem v daňovém přiznání a zda k některým z nich při zkoumání možností takového rodiče k plnění jeho vyživovací povinnosti k dítěti nelze přihlídnout stejně jako k jeho ostatním příjmům po odečtení zbylých výdajů na jejich dosažení, zajištění a udržení.“

Dle rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem „pro určení výživného pro dítě není u povinného rodiče, který je podnikatelem, rozhodující, zda rozdíl mezi jeho příjmy a výdaji je kladný či záporný, nýbrž s ohledem na (ne)zbytnost výdajových položek je třeba rozlišit,

---

¹⁴⁵ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 1. 1996, sp. zn. 14 Co 755/95.

zda jde o výdaje, bez nichž by nebylo možno dosáhnout zajištění výkonu podnikatelské činnosti, anebo zda jde již o výdaje, které co do svého druhu či rozsahu směřují spíše k rozšiřování podnikatelské činnosti za účelem dosažení vyššího zisku.¹⁴⁶ JUDr. Kotrady ve svém článku uvádí, že „z daňových přiznání bývá často pro soud mnohem důležitější než samotný údaj o výši příjmů, výdajů a daňovém základu údaj o výši zásob, pohledávek, závazků, ale také o uplatněných odpočitatelných položkách od daně (penzijní připojištění, splátky úroků u hypoték, životní pojištění apod.). Z nich lze vyčíst nejrůznější produkty, na které rodič provádí platby.“¹⁴⁷

Dle mého názoru tak půjde kupř. o snižování základu daně výdaji, kdy je nakupován kupř. materiál pro výrobu ve zcela nepřiměřeném množství, nadbytečné a duplicitní nástroje (vrtačky, dražší automobily), z mého okolí znám případy, kdy podnikatelé zahrnují do svých výdajů věci osobní potřeby či předměty s podnikáním zcela nesouvisející (nákup jízdních kol, motocyklů, vybavení domácnosti, prezentované jako vybavení technického zázemí podnikání, ačkoliv podnikatel fakticky žádné technické zázemí, provozovnu, nemá). Stejně tak je třeba porovnávat v úvahu nákladnost pořízení těchto nástrojů, a tedy přinesenou efektivnost – zda si nepořizuje luxusnější majetek, který není výlučně třeba k dosažení zisku a s tím souvisí také majtkové poměry a životní úroveň povinného.¹⁴⁸ Odborná literatura¹⁴⁹ dále např. uvádí počet zaměstnanců a výši jejich platů.

Pokud jde o doložení příjmů rodiče, vychází soud při posouzení otázky příjmů primárně ze stavu přiznaných příjmů dle podaného daňového přiznání. Zároveň je zákonem prolomena zásada mlčenlivosti finančních úřadů, kdy je daňovým řádem¹⁵⁰ stanoveno, že poskytnutí informace získané při správě daní správcem daně není porušením povinnosti mlčenlivosti, jde-li o údaje potřebné pro účely rozhodnutí o výživném. Pro zhodnocení výdajové stránky činnosti podnikatele si soudy obvykle vyžádají vyjma daňových přiznání i peněžní deník, knihu jízd, či přehled odpisů,¹⁵¹ nebo také například daňové přiznání společnosti, pokud je

---

¹⁴⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 10 Co 326/04.

¹⁴⁷ KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 20. 8. 2015. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

¹⁴⁸ ELISHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 578.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ § 53 odst. 1 písm. c) bod 3 zák. č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 151.

povinný jejím společníkem.¹⁵² Zároveň však samy soudy české republiky ve svých rozhodnutích počítají s tím, že informace takto poskytnuté není vhodné příliš přeceňovat, a to zejména z důvodu neschopnosti podnikatelů vést řádně své účetnictví, kvalitně zpracovávat svá daňová přiznání a také kvůli snaze často tato přiznání zkreslovat nedoloženými zamlčenými příjmy či umělým navyšováním nákladů týkající se podnikání.¹⁵³

V této souvislosti považují za vhodné zmínit ustanovení § 916 občanského zákoníku. Toto ustanovení obsahově navazuje na § 85a odst. 1 zákona o rodině. Stanoví, že v případě, kdy povinný rodič řádně nedoloží své příjmy a majetkové poměry a neumožní soudu zjistit další skutečnosti potřebné k rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, uplatní se fikce průměrného měsíčního příjmu ve výši pětadvacetinásobku částky životního minima jednotlivce.¹⁵⁴ Toto ustanovení dostalo rekonstrukci změny, přičemž došlo ke zpřísnění sankce. Původní zákon o rodině počítal s dvanáctiapůlnásobkem životního minima. Ustanovení bylo zakotveno až tzv. Velkou novelou zákona o rodině z roku 1998, předtím nezbylo rozhodujícímu soudu nic jiného, než sankcionovat povinného rodiče ukládáním pokut podle § 53 odst. 1 občanského soudního řádu. V těchto situacích však byla takováto sankce zcela v rozporu se zájmy dítěte a jen se dále negativně odrážela na plnění vyživovací povinnosti.¹⁵⁵

V minulosti judikatura stanovila, že v případě, kdy se uplatňuje tato fikce, není možné, aby soud závěr o příjmech povinného utvářel na základě jiného skutkového zjištění,¹⁵⁶ podle JUDr. Svobody je však možné navrhnout důkazní prostředky, které by soud přesvědčily, že užití § 916 OZ již není na místě, kdykoliv za řízení, a to včetně řízení odvolacího.¹⁵⁷ V minulosti se také judikatura vyjádřila k situaci, kdy rodič sice splnil svou povinnost týkající se doložení příjmů, avšak soud má doložený příjem za nevěrohodný. V tom případě je dle rozhodnutí Městského soudu v Praze třeba hodnotit jeho možnosti s přihlédnutím k jeho zjevně nevyužívaným možnostem.¹⁵⁸ Důvody pro pochyby o věrohodnosti mohou být různé – může jít o poskytnutí pouze části vyžadovaných podkladů s odkazem na nedostupnost zbytku

---

¹⁵² MAŠEK, Daniel. *Výživné pro nezletilé děti placené jejich otci – podnikateli*. [online]. www.e-advokacie.cz 9. 3. 2005. Dostupné na <<http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/vyzivne-pro-nezletile-deti-placene-jejich-otci-podnikateli>>.

¹⁵³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1061-1062.

¹⁵⁴ Vzhledem k tomu, že životní minimum pro rok 2016 činí dle § 2 zák. č. 110/2006 Sb., o o životním a existenčním minimu, 3.410 Kč, jde o částku převyšující 85.000 Kč. V některých případech však může jít o ustanovení, které dotyčnému vyjde vstříc pro jeho vyšší příjmy.

¹⁵⁵ NOVÁ, Hana. Výživné u soukromých podnikatelů. *Právní rádce*, 1994, roč. 2, č. 10, s. 15.

¹⁵⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2002, sp. zn. 26 Co 69/2002.

¹⁵⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 152.

¹⁵⁸ Rozhodnutí Městského soudu v Praze 7. 12. 1999, sp. zn. 16 Co 492/1999.

(typicky nemoc účetní), či prokázané vlastnictví věcí, na něž podle svých předchozích příjmů zcela určitě nedosahoval.¹⁵⁹ „Důvodem pro nastolení výdělkové fikce by mohla být i skutečnost, že rodič uplatňuje svoje náklady na podnikání zákonným paušálem, což samo o sobě vzbuzuje pochybnosti o tom, zda jsou jeho skutečné náklady skutečně takto vysoké.“¹⁶⁰ S tímto názorem JUDr. Svobody ze zcela ztotožňuji.

Mimo výše uvedené se opět uplatňují ostatní základní hlediska na straně povinného uvedená v § 913, zejména pak možnosti a majetkové poměry oprávněného. Je třeba hodnotit také trávení volného času, koníčky apod. – to vše totiž může ukazovat, jaké jsou majetkové poměry a jaká je životní úroveň povinného. Pokud jde totiž o nákladné koníčky, lze z nich usuzovat vysokou životní úroveň povinného, a to bez ohledu na vysoké výdaje a nízký základ daně.

6.2 Nezaměstnaný povinný

Nezřídkou se stává, že povinná osoba nedisponuje pravidelným příjmem plynoucím z pracovního či obdobného poměru, či z jiné než závislé práce. V tu chvíli vystupují do popředí zejména kritéria majetkových poměrů a možností povinného. V případě, že povinný přijde o zaměstnání z objektivních důvodů, jakými jsou např. zdravotní důvody, nedostatek klasifikace, změna bydliště povinného či nedostatek míst v jeho lokalitě,¹⁶¹ povinnému by neměla být stanovena vyživovací povinnost. Nicméně, dle rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem je třeba brát v potaz, jestli povinný o příjem usiluje a snaží se ho obstarat. Pak nemůže být zcela nedůvodným požadavek na obstarání si příslušné kvalifikované práce s určitými překážkami, jakými jsou například delší doba dojíždění pro zaměstnání v jiném regionu atp.¹⁶²

Na druhé straně od výše uvedené situace, kdy vyživovací povinnost nemusí být stanovena z objektivních důvodů, tedy na základě hlediska možností povinného, stojí případ, kdy povinný ze svého zaměstnání odchází zcela dobrovolně, bez zajištění jiného. V takovém případě nelze přistoupit ke změně rozsahu vyživovací povinnosti, neboť by takové jednání bylo nepřiměřeně na škodu oprávněnému dítěti. Na tyto situace pamatuje přímo OZ v ustanovení § 913 odst. 2, kdy stanoví, že je „nutné zkoumat, zda se rodič bez důležitého

---

¹⁵⁹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s 151.

¹⁶⁰ SVOBODA, Karel. *NOZ v praxi: Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 9. 6. 2014. Dostupné na <www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-vyživne-ditete-pri-nedolozenem-prijmu-rodice>.

¹⁶¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69.

¹⁶² Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003.

důvodu nevzdal výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti.“ Z toho vyplývá, že je třeba náležitě zkoumat nejen stav, kdy se rodič vzdá zaměstnání jako celku, ale i stav, kdy dojde sice k změně zaměstnání, ale životní situace (alespoň oficiální) se na oko zhorší spolu s poníženým příjmem. Domnívám se, že stejný závěr je na místě uplatnit v případě, kdy povinný rodič záměrně zaměstnání nehledá či se jinak svému zaměstnání vyhýbá a zmaňuje jej.

Soud by tedy měl v první řadě po zjištění nezaměstnanosti rodiče objasnit důvod skončení předchozího pracovního poměru (příp. ukončení podnikatelské činnosti aj.), řádně zjistit možnosti a schopnosti povinného a v případě evidence uchazeče na příslušném úřadu práce zjistit jeho prozatímní příjmy. Pokud nedospěje k závěru, že nezaměstnanost je důsledkem předchozího nezodpovědného jednání povinného, bude vycházet (pokud zde nejsou příjmy vedlejší či značné majetkové poměry) z příjmů dosahovaných skrze podporu v nezaměstnanosti. V opačném případě bude vycházet z volných pracovních míst, jež příslušný úřad práce nabízí a jež jsou pro povinného dosažitelné, a to i přes určité (avšak překonatelné) překážky.¹⁶³ V případě, že by se povinný dostal po zaplacení stanoveného výživného pod hranici životního minima, měl by soud zvážit, zda tato okolnost není důvodem pro snížení výživného či úplné zrušení vyživovací povinnosti.¹⁶⁴

Není neobvyklou situací, že povinná osoba je oficiálně osobou nezaměstnanou, ačkoliv fakticky určitým příjmem disponuje. V takovém případě, jak již bylo zmíněno, vystupují do popředí kritéria možností a majetkových poměrů povinného. Je tak třeba náležitě zkoumat, zda neexistuje příjem zastíraný, nebo majetkové poměry neumožňují stanovení vyživovací povinnosti. Je vhodné zjišťovat, zda se, i přes nezaměstnanost povinného, stav jeho majetku nezvětšuje, ačkoliv by se mělo jeho jmění snižovat.

6.3 Studující rodič

Ačkoliv povinným zpravidla bývá osoba, ke které již její rodiče vyživovací povinnost nemají, situace, kdy se oprávněný z vyživovací povinnosti stane rodičem, je možná. Zákon na tuto situaci nijak nepamatuje, proto otázka musela být vyřešena aplikační praxí. V případě, že povinný, který se soustavně připravuje na budoucí povolání, nedisponuje pravidelnými příjmy, není možné, aby mu byla vyživovací povinnost stanovena.¹⁶⁵ Soudní praxe tak při

¹⁶³ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy související*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000, s. 371-372.

¹⁶⁴ ELISHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 578.

¹⁶⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 1968, sp. zn. 1 Cz/68.

posuzování této otázky vychází z existence objektivní nemožnosti povinného své vyživovací povinnosti dostát. V případě, že tomu tak je, nelze vyživovací povinnost stanovit. Poté přichází v úvahu přechod vyživovací povinnosti na další osoby, typicky prarodiče. Pokud rodič sám disponuje příjmu z výživného v takové výši, která přesahuje jeho oprávněné potřeby, měl by soud uložit povinnost hradit z tohoto výživného i oprávněné potřeby svého dítěte. Životní úroveň je třeba posuzovat komplexně, nehledě na způsob získání prostředků, včetně prostředků účelově určených.¹⁶⁶ Tento závěr minimálně vyplývá z požadavku stejné životní úrovně, jak dokládá rozhodnutí ústavního soudu z roku 2013.¹⁶⁷ Dle JUDr. Svobody je v případě, kdy povinný odmítá sdělit výši příjmu z výživného, na místě aplikovat zákonnou příjmu ve výši 48násobku dle § 916 OZ.¹⁶⁸

6.4 Povinný ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody

Odlišnou situací je též situace, kdy se povinný rodič nachází ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody. Předně je třeba říci, že dle ustálené judikatury nelze fakt, že se povinný nachází ve vazbě či výkonu trestu pro úmyslné jednání, přičítat k tíži dítěte.¹⁶⁹ V takovém případě může disponovat (vyjma příjmů a výnosů jiných) příjmem z tzv. pracovní odměny, pokud ve výkonu trestu odnětí svobody pracuje.¹⁷⁰ Na základě vyhlášky Ministerstva spravedlnosti je pak srážena k úhradě výživného pro nezaopatřené děti určená výše výživného¹⁷¹, přičemž tyto srážky mají spolu s několika dalšími přední místo. Současná praxe také vymezila dva způsoby přístupu k posuzování situace povinného. V případě, že byl povinný omezen na svobodě z důvodu spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy¹⁷², vychází soud primárně z poměrů z období před uvalením vazby či výkonu trestu odnětí svobody. Pokud nedošlo k jiné změně poměrů, mělo by být zachováno výživné v původní výši.¹⁷³ Stejný přístup byl v minulosti také použit Krajským soudem v Ústí nad Labem v případě povinného, jež byl odsouzen pro spáchání trestného činu týrání svěřené osoby, kdy

---

¹⁶⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1085.

¹⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 10.6.2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12.

¹⁶⁸ SVOBODA, Karel. *NOZ v praxi: Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 9. 6. 2014. Dostupné na <www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-vyživne-ditete-pri-nedolozenem-prijmu-rodice>.

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/2007.

¹⁷⁰ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., v platném znění.

¹⁷¹ Podle § 2 odst. 1 vyhlášky se použije na výživné 30% čisté odměny, není-li stanoveno jinak.

¹⁷² § 196 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷³ ELISHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 579.

obětí bylo právě vyživované dítě.¹⁷⁴ Naproti tomu v případě, že byl povinný omezen na osobní svobodě z důvodu spáchání trestného činu odlišného (především pak v případě neúmyslného trestného činu), měl by soud brát v potaz i tuto změnu poměrů povinného, zejména pak s přihlédnutím k situaci v zařízení.¹⁷⁵ Soudní praxe při formování tohoto přístupu vycházela zejména z premisy, podle které nemůže jít úmyslné jednání povinného k tíži oprávněného, natožpak jednání směřující vůči oprávněnému. Opačný závěr by totiž mohl vést až k extrémní situaci, kdy by se mohl povinný z vyživovací povinnosti takovýmto činem na určitou dobu vymanit.¹⁷⁶ V případě, že rodiči bylo po dobu odnětí svobody hrazení výživného „odpuštěno“, není možné žádat v pozdější dobu pro tuto dobu stanovení výživného zpětně.¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 11 Co 507/97.

¹⁷⁵ ELISHER, David. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 579.

¹⁷⁶ LUŽNÁ, Romana. Vyživovací povinnost k nezletilému dítěti rodiče ve výkonu trestu odnětí svobody – vybraná judikatura. *Právo a rodina*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 13-15.

¹⁷⁷ Tamtéž, str. 14.

7 Snaha o objektivizaci výživného

V některých právních řádech dochází k určování výše vyživovací povinnosti na základě předem daných pravidel, např. pomocí tzv. pomocných tabulek. Jde tak o objektivní určování výše výživného, k jeho určování dochází většinou na základě předem stanovených skutečností a údajů, výsledná výše určeného výživného by proto měla být ve stejných případech stejná. V minulosti bylo v české právní praxi využíváno několik způsobů, jak objektivně stanovit výši výživného, ačkoliv tyto metody nebyly vždy přijaty bez výhrad.¹⁷⁸

V minulosti bylo také využíváno tzv. Gerlichovo pravidlo, které bylo v roce 1934 formulováno doc. Karlem Gerlichem. V podstatě šlo o rozdělení příjmu povinného rodiče na tři díly, z nich dvě třetiny sloužily k úhradě běžných nákladů a potřeb a poslední třetina k plnění vyživovacích povinností, ev. v případě, že povinnému rodiči svědčí povinnost poskytovat výživné 2 dětem, náleží každému dítěti jedna pětina příjmu rodiče, zbylé tři pětiny pak jsou zbylým příjmem dotyčného rodiče. Toto pravidlo však nebylo pravidlem hmotněprávně zakotveným, nýbrž vycházelo z tehdejší soudní praxe. Naproti tomu kupř. tehdejší sovětské právo obsahovalo matematická pravidla pro stanovení výše vyživovací povinnosti, kdy k určení výše došlo po rozdělení příjmu povinného rodiče, velikost podílu pak závisela na počtu poskytovaných výživných. V případě, že dotyčnému svědčila povinnost hradit výživné jednomu dítěti, příslušelo mu tehdy výživné ve výši jedné čtvrtiny, pokud dvěma dětem, pak ve výši jedné třetiny a v případě poskytování výživného třem a více dětem byl povinen rodič poskytovat výživné dohromady ve výši jedné poloviny svého příjmu.¹⁷⁹

V roce 2010 byl Ministerstvem spravedlnosti a dalšími odborníky¹⁸⁰ v rámci Projektu optimalizace výživného vypracován a představen návrh na sjednocení výše výživného.¹⁸¹ Tento návrh byl zveřejněn v rámci doprovodného textu nazvaného „Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti“. Samotným nástrojem k určení výše výživného je doporučující tabulka, která určuje poměrně výši vyživovací povinnosti vzhledem k čistým

---

¹⁷⁸ KORNEL, Martin. Kam kráčíš vyživovací povinnost rodičů k nezletilým dětem? *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 3, s. 84-85.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Dle textu, v rámci něhož byla doporučující tabulka uveřejněna, se na vzniku této tabulky se podíleli mj. zástupci akademické obce, soudci, předsedů soudcovské unie, zástupce nadace Naše dítě, zástupci Ministerstva spravedlnosti a ministerstva práce. Text je dostupný zde: <<http://portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=87113>>.

¹⁸¹ Dostupná je např. zde <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6223&d=315516>>.

příjmům povinného v závislosti na věku dítěte, a to ve znění viz níže. Výsledný podíl není závazný a má pouze doporučující charakter.¹⁸²

Kategorie	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0-5 let	11-15 %
2.	6-9 let	13-17 %
3.	10-14 let	15-19 %
4.	15-17 let	16-22 %
5.	18 let a více	19-25 %

Vzhledem k tomu, že tato tabulka je pouze doporučujícího charakteru, není jí soud vázán. Je však možné, aby soudu poskytla prvotní představu o výši výživného, kterou je pak možné soudem doupavit dle individuálního komplexního posouzení relevantních skutečností. Jak je vidět, tabulka přímo nepamatuje na další skutečnosti, jako je existence dalších vyživovacích povinností. I proto je na první pohled zřejmé, že tabulka má od počátku býti pouze vodítkem pro standardní situace, přičemž primárním hlediskem zůstává nadále hledisko stejné životní úrovně a ostatní hlediska obsažena v ustanovení § 913 OZ. Již zmíněný doprovodný text uvádí, že tabulka je navržena pro běžné případy, mezi něž patří situace, kdy povinný rodič má nanejvýše tři vyživovací povinnosti, neboť dle statistik jde o majoritní skupinu případů. Tabulka by tak dle tohoto textu měla svým rozpětím reflektovat i možnou existenci dalších vyživovacích povinností. V případě plurality vyživovacích povinností pak by měl soud určit výživné při spodní hranici vymezeného rozpětí.¹⁸³ Naopak podle JUDr. Kovářové by se v případě existence 2 vyživovacích povinností nemělo výživné posuzovat pro každé dítě samostatně, ale mělo by se vycházet z procentuální rozpětí stanoveného pro starší dítě, přičemž součet výživného by měl odpovídat horní hranici tohoto rozpětí. V případě, že dochází k aplikaci tabulek v případech, kdy je rodič povinen ze 3 a více povinností, dochází

¹⁸² *Soudci dostanou doporučující tabulku pro stanovení výše výživného.* [online]. www.pravnickeforum.cz 18. května 2010. Dostupné na <<http://www.pravnickeforum.cz/novinky/detail/2099-soudci-dostanou-doporucujici-tabulku-pro-stanoveni-vyse-vyzivneho/>>.

¹⁸³ Text dostupný na <<http://portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=87113>>.

k překročení doporučeného rozpětí, a to obvykle do maximální výše 30 až 35% čistého příjmu.¹⁸⁴

Ač nejde o tabulku závaznou, může skrze její aplikaci podle mého názoru docházet k naplňování principu právní jistoty, neboť je často pro oprávněného i povinného, možné předpokládat orientačně stanovenou výši. Je i možné, že díky ní nedojde k soudnímu sporu, neboť strany mohou dle jejich situace očekávat, jak bude orientačně rozhodnuto. To však platí jen za zcela běžné situace. Vzhledem k tomu, že tabulka nepočítá s dalšími hledisky, jako je např. hodnota vlastněného majetku, bude dle mého názoru v odlišných situacích, jako je např. u dítěte se speciálními požadavky na zdravotní péči či v případě rodiče – podnikatele, kdy se často u určování výše vyživovací povinnosti operuje spíše s majetkovými poměry a účelností nákladů vynaložených na podnikání nežli s doloženým příjmem, využitelná jen velmi zřídka. Za těchto situací by naopak aplikace této objektivizace mohla být zcela kontraproduktivní. Sama JUDr. Kovářová uvádí, že tato pomocná tabulka „snížila množství odvolání a naopak zvýšila procento rodičů, kteří jsou schopni se již na počátku soudního řízení na výživném dohodnout“.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 46.

¹⁸⁵ Tamtéž.

8 Závěr

Tato práce byla věnována okolnostem, jež jsou stěžejní pro stanovení výše výživného. V textu byly rozebrány nejdůležitější okolnosti (hlediska) jež by měl soud zkoumat při svém rozhodování, současně jde o odpověď na hlavní výzkumnou otázku. Stěžejními hledisky, na základě kterých soud určuje výši výživného, jsou kritéria na straně oprávněného, jimiž jsou odůvodněné potřeby a majetkové poměry dítěte, kritéria na straně povinného, jimiž jsou možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného, kritérium osobní péče o dítě a společnou domácnost, a kritérium shodné životní úrovně. V návaznosti na další otázku byly v textu stručně analyzovány nejběžnější situace, na něž přímo zákon nepomýšlí, a mohou (a často působí) při rozhodování soudu působit potíže, konkrétně povinný v pozici podnikatele, osoby nezaměstnané, osoby taktéž oprávněné z vyživovací povinnosti a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Rozhodovací praxe se s nimi povětšinou již dokáže vypořádat. Právní úprava tak komplexní není, nicméně soudní praxe si našla cesty, jak tyto situace řešit. Pokud jde o změny v právní úpravě, vlivem rekodifikace oblast výživného dostala spíše kosmetických změn a změn, které byly třeba v důsledku změněné ekonomické situace v České republice. Nejde tak o změny nijak stěžejní, nicméně i přesto jde o určitý posun vpřed.

V úvodu této práce byly nastoleny výzkumné otázky, na něž bylo částečně zodpovězeno již v rámci textu práce. Otázkou, jež dosud nebyla zodpovězena, je otázka dostatečnosti současné právní úpravy. Můj názor je takový, že právní úprava je v současné době spíše dostačující, má však své nedostatky a je zde stále prostor ke zlepšení. Při zpracování této materie jsem narazil na (pro mě překvapivě) nemalé množství rozporů a nesouladných názorů odborné veřejnosti. Domnívám se, že tento stav pramení z nedokonalosti právní úpravy, která, ač zákonodárcem postupně modifikována k lepšímu, stále nepokrývá veškeré časté případy, se kterými se soudci setkávají. V rámci rekodifikace sice došlo k určitému posunu, nicméně jde o posun drobný, v řadě případů vyvolávající další otázky.

Tento stav ani neulehčuje skutečnost, že v rámci ve věcech vyživovacích v českém právním systému chybí jakýkoliv sjednocující prvek. Jakýmsi kvazisjednocujícím subjektem je Ústavní soud, který prostřednictvím své judikatury vyjadřuje své názory poměrně často, nicméně tento stav není žádoucí a i sám Ústavní soud jej ve své judikatuře kritizuje. Praxe ve věci výživného je tak odsouzena k dotváření práva prostřednictvím krajských soudů, které však často rozhodují ve skutkově obdobných případech zcela odlišně. V extrémním případě by taková situace mohla vyústit v regionální výklady práva, takový stav je dle mého názoru

do budoucna neudržitelný a je třeba jeho změny. Navrhovaných změn může být několik, já osobně bych jako největší pozitivní změnu viděl zpřístupnění dovolacího řízení ve věci vyživovací povinnosti.

V problematice výživného lze nalézt velké množství rozličných názorů a soudních rozhodnutí, jež si odporují, jejich komplexní zpracování však v rámci diplomové práce není možné, stejně jako podrobné uchopení celé materie hmotněprávních kritérií. Ve své práci jsem se proto snažil zpracovat především nejzákladnější problematiku a nejčastější otázky, jež vyvstávají. Z předchozího textu je zřejmé, že s nejběžnějšími a méně běžnými situacemi si soudní praxe již poradila. V tom ostatně spatřuji velký přínos nového občanského zákoníku, kdy tento umožňuje pokračování v dosavadní praxi. Problém však nastává v případě nových, nestandardních, situacích – potíží je zejména v tom, že odpověď zákonodárce přichází většinou s mnohaletým zpožděním, což za situace, kdy se aplikační praxe může vyvíjet v rámci jednoho soudního systému na více místech odlišně, je jevem zcela nežádoucím. Ačkoliv snahy zákonodárce o zlepšení právní úpravy lze ocenit, z dosavadního vývoje je patrné, že jde často pouze o uzákoněné závěry, k nimž musela dospět aplikační praxe. Značný význam pak tyto modifikace zákona mají především v případě, kdy je praxe soudů v rozporu, či se odborná veřejnost není schopna shodnout na jednotném řešení, což samozřejmě vyvolává aplikační potíže. Ačkoliv v dohledné době nelze očekávat, že dojde ke změně pravidel v oblasti výživného, z dosavadního vývoje lze i tak usoudit, že k dalšímu zpřesnění a rozšíření právní úpravy dojde.

V minulosti byla určitá snaha o objektivizaci, a ačkoliv jsem spíše zastáncem individualizace výživného, domnívám se, že i tato snaha je určitým posunem vpřed. Zvláště za situace, kdy Nejvyšší soud odmítl (dle mého názoru nesprávně) poskytnout jakoukoliv metodiku pro určování výše výživného, jež by mohla vést k posílení právní jistoty. Za situace, kdy Nejvyšší soud nemá problém vydat metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, domnívám se, vzhledem k důležitosti a četnosti sporů o výživné, že vydání alespoň rámcového doporučení výsledných částek je zcela namístě. Bohužel jak jsem uvedl již v úvodu této práce, sám jsem se mohl přesvědčit, že tabulky používají ve standardních případech pouze někteří soudci, zatímco jiní je zcela záměrně přehlížejí. Nevzniká tak rozdíl v rozhodovací praxi jen mezi soudy samotnými, ale i mezi soudci jednotlivých soudů. V tomto ohledu Ministerské tabulky zcela určitě situaci neulehčily, nicméně ze strany Ministerstva spravedlnosti jde alespoň o snahu chvályhodnou.

Ve svém dosavadním studiu jsem narazil na problematiku výživného pro dítě pouze povrchně, nedomníval jsem se, že by zde mohlo být příliš mnoho problematických situací. Při

výběru tématu jsem původně zamýšlel psát diplomovou práci na téma mnohem širší, při jeho zpracování jsem však musel toto téma zúžit na pouhý zlomek původního návrhu. I přes toto zúžení jsem však dospěl k zjištění, že není bohužel v rozsahových možnostech diplomové práce zahrnout problematiku tak komplexně, jak bych si přál, ani není možné poukázat na velké množství rozporů praxe a odborné veřejnosti. I přes tyto neduhy však jde o téma nesmírně zajímavé, ačkoliv bývá velkou částí odborné veřejnosti (ostatně jako celé odvětví rodinného práva) neprávem pomíjeno. Lze jen doufat, že práce zákonodárce budou nadále postupovat správným směrem, tedy k odstranění neduhů současného systému, a nikoliv k vytváření dalších problematických situací.

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Monografie a komentáře

DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody*. 1. vydání. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. 104 s.

CHODĚRA, Oldřich. *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, spol. s.r.o., 2002. 108 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II (§ 655 až 975)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 752 s.

HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině a předpisy souvisící*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2000. 717 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015. 368 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 398 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2000. 41 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rozvod a paragrafy*. 1. vydání. Praha: Computer Press, 2001. 103 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Slavkov u Brna: Protisk, 1995. 159 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství: Komentář*. 4. Praha: C. H. Beck, 2009. 586 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1392 s.

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2007. 344 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 168 s.

MAYEROVÁ, Zuzana, ŠTOVÍČEK, Jan. *Zákon o rodině s komentářem*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, s.r.o., 1998. 245 s.

NOVÁ, Hana, TĚŽKÁ, Olga. *Vyživovací povinnost: praktická příručka s judikaturou a vzory*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, 1995. 226 s.

NOVÁ, Hana, VALEHRACH, Martin. *Rodinné vztahy v soudní praxi*. Praha: Prospektrum, 1995. 277 s.

PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 144 s.

RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva: instituty rodinného práva*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999. 227 s.

SALAČ, Jaroslav. *Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilní právu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 256 s.

ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 304 s.

SOVOVÁ, Olga. *Rodina v novém soukromém právu: interdisciplinární právní pohled*. 1. vydání. Hradec králové: Gaudeamus, 2015. 107 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 2321 s.

SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 244 s.

VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 283 s.

9.2 Odborné články

HRUŠÁKOVÁ, Milana. O rozsahu výživného pro nezletilé dítě. *Bulletin advokacie*, 2004, roč. 2004, č. 6, s. 70. Dostupné také na http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_06.pdf.

LUŽNÁ, Romana. Vyživovací povinnost k nezletilému dítěti rodiče ve výkonu trestu odnětí svobody – vybraná judikatura. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 11, s. 12-15.

LUŽNÁ, Romana. Potencialita příjmů osoby povinné výživou (2.). *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 11, s. 10-12.

KORNEL, Martin. Kam kráčíš vyživovací povinnost rodičů k nezletilým dětem? *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 3, s. 82 – 87.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, TELEC, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 23 – 31.

NOVÁ, Hana. Výživné u soukromých podnikatelů. *Právní rádce*, 1994, roč. 2, č. 10, s. 15-16.

NOVÁ, Hana. Vyživovací povinnost obávaná i opomíjená. *Bulletin Advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 1-2, s. 31 – 41.

RAŠOVSKÝ, David. Dobré mravy jako kritérium přiznání výživného. *Právní forum*, 2012, roč. 9, č. 9, s. 421 - 427.

SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 7, s. 251 – 253.

VARVAŘOVSKÝ, Pavel. K problematice určování výživného. *Právní forum*, 2008, roč. 2008, č. 9, s. 402 – 403.

CHALUPA, Luboš. *Výživné a ustanovení znalce*. [online]. www.akchalupa.cz. Dostupné na <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/vyzivne-a-ustanoveni-znalce>>.

SVOBODA, Karel. *NOZ v praxi: Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 9. 6. 2014. Dostupné na www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-vyzivne-ditete-pri-nedolozenem-prijmu-rodice>.

MAŠEK, Daniel. *Výživné pro nezletilé děti placené jejich otci – podnikateli*. [online]. www.e-advokacie.cz 9. 3. 2005. Dostupné na <http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/vyzivne-pro-nezletile-deti-placene-jejich-otci-podnikateli>>.

KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 20. 8. 2015. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

KOTRADY, Pavel. *Pohled soudní praxe na některé otázky týkající se stanovení výše výživného*. [online]. www.bulletin-advokacie.cz 20. 8. 2015. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/pohled-soudni-praxe-na-nektere-otazky-tykajici-se-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

MENŠÍKOVÁ, Sylvie. *Přechod vyživovací povinnosti k nezletilým dětem na prarodiče*. [online]. [Epravo.cz](http://www.epravo.cz). 14. 10. 2015. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-vyzivovaci-povinnosti-k-nezletilym-detem-na-prarodice-98651.html>>.

Soudci dostanou doporučující tabulku pro stanovení výše výživného. [online]. www.pravnickeforum.cz 18. května 2010. Dostupné na <http://www.pravnickeforum.cz/novinky/detail/2099-soudci-dostanou-doporucujici-tabulku-pro-stanoveni-vyse-vyzivneho>>.

9.3 Právní předpisy

zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů

zákon č. 110/2006 Sb., o existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, ve znění pozdějších předpisů

9.4 Judikatura

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 1965, sp. zn. 5 Cz 112/65

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 1966, sp. zn. 5 Cz 10/66

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. 5 Cz 115/67

rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 1968, sp. zn. 6 Co 676/67

rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 7. 1968, sp. zn. 5 Co 275/68

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. 1 Cz 27/68

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 1968, sp. zn. 1 Cz/68

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 1969, sp. zn. 1 Cz 84/68

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/69

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1973, sp. zn. 1 Cz 74/73

rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 29. 10. 1975, sp. zn. 2 Cz 82/75

stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1980, sp. zn. Cpj 160/79

stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 1980, sp. zn. Cpjf 108/79

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 1989, sp. zn. 5 Cz 42/88
rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 11. 1994, sp. zn. 7 Co
1336/1994
rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 12. 1994, sp. zn. 13 Co
588/1994
rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 1. 1996, sp. zn. 14 Co 755/95
rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 11 Co 507/97
usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97
rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 2. 1999, sp. zn. 39 Co 568/98
rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19. 11. 1999, sp. zn. 5 Co
2661/99
rozhodnutí Městského soudu v Praze 7. 12. 1999, sp. zn. 16 Co 492/1999
rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 2. 2001, sp. zn. 22 Co 554/2000
rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2002, sp. zn. 26 Co 69/2002
usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2003, sp. zn. 10 Co 289/2003
rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2002, sp. zn. 23 Co
377/2001
rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 10 Co
652/2003
nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03
rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 6. 2004, sp. zn. 19 Co 121/2004
rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 10 Co 326/04
nález Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 606/04
nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. IV. ÚS 257/05
nález Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05
nález Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 299/06
rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2006, sp. zn. 50 P 336/2006
nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 527/06
nález Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. IV. ÚS 257/05
nález Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/2007
nález Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. IV. ÚS 1181/2007
usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 22 Co
647/1999
nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. II. ÚS 671/09

rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 14 Co 407/2010
usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2011, sp. zn. I. ÚS 996/11
rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 21 Co 322/2011
nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 2306/12
nález Ústavního soudu ze dne 10. 6. 2013, sp. zn. I. ÚS 4239/12
nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15

9.5 Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, 3. 2. 2012. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 91/1998 Sb. [online]. beck-online.cz. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe4f6ojrl5shu>>.

Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti. [online]. portal.justice.cz. 2010. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=87113>>.

Doporučující tabulka pro stanovení výše výživného. [online]. Dostupná zde <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6223&d=315516>>.

10 Shrnutí

Autor se v práci nazvané „Hmotněprávní aspekty určování výše výživného pro dítě“ zabývá dlouhodobě aktuální tematikou rodinného práva, která je i přes svou zdánlivou jednoduchost v rozhodovací praxi stále velice problematická, a to zejména pro značnou rozdílnost v rozhodování soudů ve skutkově obdobných případech. Limity určené pro diplomové práce neumožňují širší záběr, proto je práce věnována převážně hmotněprávním kritériím, na jejichž základě dochází k určování výše výživného, dále kritériu dobrých mravů, jakožto jednomu ze základních předpokladů pro existenci vyživovací povinnosti a vybraným specifickým situacím, na něž právní úprava přímo nepamatuje a aplikační praxe je nucena je často řešit.

Diplomová práce je rozdělena do kapitol, přičemž jednotlivým hmotněprávním kritériím jsou věnovány samostatné kapitoly a podkapitoly. Taktéž specifickým situacím určování výše výživného, kritériu dobrých mravů a tématu objektivizace určování výše výživného v České republice jsou věnovány samostatné části práce. Mezi hlavní cíle práce patří analýza kritérií, na základě nichž dochází k určování výše výživného, a rozbor řešení specifických situací, k nimž při určování výše výživného dochází. K naplnění těchto cílů zpracovává autor práci v souladu se současným právním stavem, který vlivem přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dostal v nedávné době drobných změn. Rodinněprávní rekodifikace v této oblasti navazuje na dosavadní právní stav, proto je jako zdroj využita i materie dostupná ke zrušeným právním předpisům, zejména pak judikatura, odborné články a monografie.

Ačkoliv autor považuje současný stav úpravy vyživovací povinnosti za dostačující, v závěru práce vyzdvihuje nedostatky, které v současném právním stavu spatřuje. Mezi ně řadí zejména absenci sjednocujícího subjektu, kdy v současné době může docházet k rozdílné aplikaci napříč celou Českou republikou. Funkci sjednocujícího subjektu tak příležitostně plní Ústavní soud. Bohužel ani snaha Ministerstva spravedlnosti o objektivizaci dle zkušeností autora ke sjednocení aplikační praxe nevedla. I přes existenci určitých nedostatků autor spatřuje v právní úpravě a aplikační praxi stálý posun vpřed.

11 Abstract

In this diploma thesis entitled as „Substantive law aspects of determining the amount of maintenance of parents to children“ author deals with still actual theme of family law, which is despite ostensibly simplicity very problematic, because courts still make differently decisions in very similar cases. Because of limits for diploma thesis, this work is devoted especially substantive criteria of determining amount of maintenance, then criterion of good manners, which is one of the prerequisites of existing maintenance, and also specific situations, which the courts must solve, but legislation do not remember it.

Diploma thesis is divided into chapters, to each criterion is devoted single chapter or subchapter. To the specific situations, criterion of good manners and maintenance objectification effort is devoted single chapters of work too. Among the goals of this work are analyses of determining criterions and analyses of dealing with specific situations. To fulfil this objectives author works with present legislation, which was recently slightly changed by Act No 89/2012 Coll., Civil code. Family law recodification in childhood maintenance follows the previous legislation, so author uses earlier sources such as jurisprudence, scholarly articles and monography.

Finally, the autor mentions weaknesses of present legislation. Among them author includes absence of unifying subject. Across the Czech republic the courts may interpret a apply law differently. Occasionally the function of unifying subject performs Consitutional Court. Unfortunately, even efforts of Department of justice to objectify the amount of maintenance did not lead, by authors experiences, to noticeable unification. Despite the weaknesses of present legislation, the autor believes that the present legislation is quite adequate and that legislation and court jurisprudence reacts to new challenges quite flexibly.

12 Klíčová slova

Vyživovací povinnost

Výživné

Zletilé dítě

Nezletilé dítě

Objektivizace výživného

Odůvodněné potřeby

13 Key words

Maintenance obligation

Maintenance

Major child

Minor child

Maintenance objectivization

Reasonable needs